26րդ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 7194 7 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1909 ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ 20 Septembre 1909 26me année N 7194

“ԱՐԵՒԵԼՔ„
ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԳԱՐԵԳԻՆ ՊՕՅԱՃԵԱՆ
Կ. ՊՈԼԻՍ, ՂԱԼԱԹԻԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

Կ. Պոլսոյ համար տարեկան	80	Ղ ռ.
» » վեցամսեայ	45	»
Գաւառներու համար տարեկան	108	»
» » վեցամսեայ	60	»
Օտար երկիրներու համար տարեկան	25	Ֆր.
» » վեցամսեայ	20	»

Թղթատարի ծախքը մեր վրայ

10 ՓԱՐԱ

Արեւելք

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ

10 PARAS

آره ولك
ارمنيجه يومى و سياسى غزته
صاحب امتيازى قره كين بوياجيان
درعليه غلطه

AREVEEK
JOURNAL ARMÉNIEN
Directeur-Propriétaire
KARÉKIN BOYADJIAN
Cons/ple, Galata

ՇԱԲԱԹԱԿԱՆ ՔՐՈՆԻԿ

Կռիւը թերթերու մէջ. — Դատարանի ճամբան. — Հայ նախարարի մասին. — Քաղաքական առաքինութիւն. — Նոր ուսանողութիւնը։

Մեր թերթերու մէջ մանր մունր կռիւներ իրարու դէմ ծայր տուած են, ամէն կողմէ քար մը կը նետուի եւ բեւեռակայուած ոսոխի մը գլխին։ Կռիւը ծայր տուած եղաւ Նորատունկեանի անունին բոլորտիքը, եւ հայ նախարարին խորհածէն, մօտէ անցածէն աւելի խորհեցան, մօտէ անցուցածէն՝ իր հայասէր պաշտպանները։

Իզմիր միթինկ մը գումարելու ծրագիրն ալ հրատարակեց, որուն մէջ իր առաջին գործը պիտի ըլլայ բողոքել Բաստրմաճեանի գրած նամակին դէմ։ Ամենէն մեծ ամբաստանութիւնը սա է որ իբրեւ թէ Պ. Բաստրմաճեան իր հրապարակային նամակովը, հանրային շահերէն աւելի, դրդուած է 10,000 ոսկիի ակնկալուած շահով։ Ատ է որ ամենքին ջիղերը կը գրգռէ։

Բաստրմաճեան չընդունեց իր ոսոխներու ենթադրութիւնը եւ կըսուի թէ դատարանի պիտի դիմէ Հայրենիքի դէմ։

Դատարան դիմելու նոր ճամբայ մը որ բացաւ Տաճատ վարդապետ, ամէն նորութեանց պէս, նորութեան մը կարգը անցնելու չափ կ'ընդհանրանայ օրէ օր, եւ քիչ քիչ այդ ուղին այնքան պիտի լայննայ որ մեր հրապարակային մարդիկը, գրողները, խօսողները, գուցէ օր մըն ալ վարժապետ ու աշակերտ, վարպետ ու աշկերտ, այդ ճամբով դիմում ընեն զիրար հասկնալու համար։ Բիւզանդիոն լայնցուց այդ ճամբան. տակէ քալեց Նորատունկեան. Բաստրմաճեան նոյն ճամբով պիտի քալէ Հայրենիքի դէմ. Ծիածանի խմբագիրը նոյն ճամբան բռնած է արդէն մեր երեսփոխանական ժողովի երկու անդամներուն դէմ. Երուսաղէմի Միաբանութիւնը, իր հեռացուած պատրիարքին ստորագրութիւնով, չարունակ դիմում ըրաւ, ուրիշ դուռներ, Պատրիարքական, վարչական, երեսփոխանական իշխանութեան դէմ։ Մաղթենք որ մեր բարոյական բոլոր անձնաւորութիւնները, հաստատութիւնները հետզհետէ, այդ սկսուած նոր ուղղութիւնով, դրական հաւաստիքներ տան իրենց բարոյական սնանկութեանը։

Գալով Բաստրմաճեանի, եթէ անոր տեղը ուրիշ մարդ ըլլար, ու եթէ իրաւցընէ ունէր 10,000 ոսկիի ակնկալութիւն մը Նորատունկեանի անկումին մէջ, ու եթէ այդ անկումն ալ հաւասարապէս օգտակար դառնէր երկրին անմիջական ու իր անուղղակի շահերուն, հրապարակաւ կը փաստաբանէր անշուշտ ու կը խոստովանէր արիաբար։ Կ'երեւի թէ ան տարբեր ուղղութիւնով կը խորհի, եւ թերեւս ուրիշներու հաշիւները խպառ անհիմն կը գտնէ եւ նոյն իսկ անհամաձայն իր ուղղութեանը։

Ամէն յարգանք ունենալով սահմանադրական շրջանի առաջին նախարարին ունեցած բազմակողմանի հմտութեանը, իր ունեցած տաղանդին, փորձառութեանը, որոնք անհերքելի են, իր հրաժարականին մէջ չեմ տեսներ ազգային աղէտ մը. «Հինը թափին, նորը յաջորդէն», օրատեան առակաւոր խօսք մը եւ բնական օրէնք մըն է։ Ու կը խորհիմ, թէ այնքան բանաւոր չէ, միեւնոյն ատեն, երիտասարդ հայ նախարարի մը դէմ զինուիլ անուղղակի, ըսել թէ ան լաւ չի խօսիր, պերճախօս չէ, փորձառութիւն չունի։ Նախ որ երիտասարդ նախարարին քով փնտռուած բարեմասնութիւնը պերճախօսութիւնը չէ՛ անշուշտ. ու եթէ չունի իր նախորդին փորձառութիւնը, բնականաբար ունի, իր տարիքին համեմատ, ոգեւորութիւն, եռանդ, անձնուրացութիւն։ Եթէ փորձառութիւնը ըլլար բոլոր գործերու եւ պաշտօններու միակ առանցքը, գործունէութեան ամէն դուռները փակ պիտի ըլլային երիտասարդութեան առջեւ, ու աշխարհ պիտի քալէր միայն հիներու ձեռքը, առանց թոյլ տալու որ երիտասարդութիւնը մասնակցէր իր այդ շարժումին։ Ո՛չ, երիտասարդութիւնը փորձառութեան տեղ ունի այնպիսի առաւելութիւններ որոնք տեղ տեղ կը գլեն փորձառութիւնը, եւ, մէկ բոպէէն միւսը, որոշ վիճակներ կըստեղծուին։ Կ'ընդունիմ նաեւ թէ ամէն խլում հինի հետ դժուար է։

Ու ինչո՞ւ յոռետես ըլլալ երիտասարդ հայ նախարարի մասին։ Իրեն պաշտօնակից եղողները կուտան անոր արժանիքներ, որոշ շրջանի մէջ գործունէութիւններ որոնք արհամարհելի չեն։ Մեզի կը մնայ սպասել։ Եթէ անյարմար ըլլայ իր պաշտօնին, վար կը ձգուի, եւ կը յաջորդէ ուրիշ մը, իսկ եթէ, ընդհակառակը, ինչ որ յուսալի է, կը գործէ իր յաջողութեանցը համեմատ, կը շնորհաւորենք զինքը, համոզուած ըլլալով թէ հայ նախարարութիւնը, կարծուածին պէս, առանձնաշնորհութիւն մը չէ։

Ասկէ զատ, մենք պէտք է հասնինք քաղաքական լայն ըմբռնումներու. ո եւ իցէ նախարարի վրայ իր ազգայնութիւնը չէ էական ու հիմնական առաքինութիւնը, այլ իր քաղաքական հայեացքներն են որոնք պէտք է զանազանութիւն դնեն միտքերու մէջ։ Եթէ հաւաստիքներ ունենանք որ օր մը, այսինքն թեկնածութեան մէջ առաջարկուած թեկնածու թուրքը, արաբը, հրեան, յոյնը աւելի յարմարութիւններ ունի մատղրուած թեկնածու հայէ մը, անշուշտ ու հարկաւորաբար պէտք է տանք մեր քուէն, մեր բարոյական պաշտպանութիւնը ի նպաստ ո՛չ հայուն։ Մշակի հանգուցեալ խմբագրին Գրիգոր Արծրունիի համար կը պատմուի թէ Թիֆլիսի քաղաքապետի ընտրութեան մը առթիւ, ո՛չ միայն ոգի ի բռին աշխատած, այլ եւ իր քուէն, վճռական քուէն տուած է ի նպաստ վրացիի մը, հակառակ իր գեներալ հօրը թեկնածութեանը, միայն սա պատճառաւ որ, ըստ է իր հօրը, վրացիին քաղաքապետութիւնը աւելի օգտակար սեպած է Թիֆլիսի հանրութեանը շահերուն։

Այսպիսի շարժում մը, գործողութիւն մը, անտարակոյս առաջին բոպէէն իսկ դատապարտելի պիտի ըլլար մեր ըմբռնումներով։ Եւ սակայն պէտք է որ հասնինք քաղաքական ու քաղաքացիական այդպիսի առաքինութեան մը, ուրկէ շատ վար են նեղկուկ ազգայնութիւններ, անկեղծ ենթադրութիւններ։

Այդ նեղկուկ տեսութեանց, լալկան պայքարներու, շահակցական կռիւներու, դատական ճամբորդութեանց մէջ, որոնք մեծանձնութեան լաւ հաւաստիքներ չեն, շաբթուս մէջ մեզի համար, ամենէն ուրախառիթն է տեսնել որ հայ ուսանողներ գլխաւորաբար կեդրոնականցիներ, յաջող քննութիւններով, պետութեան ծախքով պիտի ղրկուին Եւրոպա մասնագիտութեանց հետեւելու։

Ասոնց մէջ կայ Սանասարեանցի Օհաննէս Տէր-Պօղոսեան։ Արդէն քանի մը տարիէ ի վեր, իբրեւ ուսուցիչ եւ տնօրէն, պաշտօնավարած է գաւառի մէջ։ Այժմէն կարելի է ըսել թէ պիտի ունենանք լաւ ուսուցիչ մը, միեւնոյն ատեն գեղարուեստի ալ սիրահար, հազուագիւտ առաւելութիւն մը, որովհետեւ, հաւասարապէս մշակած ըլլալով ֆրանսերէնի հետ գերմաներէն, հայերէն, գիտէ արուեստօրէն դաշնակել Պէթօվէնը, Մոցարդը, ուրիշներ, եւ մանաւանդ Պեթօվէնը, իբրեւ դասական հեղինակ, այդ խորութիւնը, անդնդային լայնութիւնը գերման երաժշտութեան։

Յաջողութիւն մեր բոլոր ուսանողներուն։ Պէտք է գիտնան թէ իրենք առաջիններն են որոնք պիտի բանան Եւրոպայի սամ. Նոր ուսանողութեան մը ճամբան, բոլորովին նոր պայմաններու եւ հանգամանքներու մէջ։ Իսկական հայրենակցութիւնը իրենցմով կը սկսի, իրենք են որ կոչուած ունին, գալիքին մէջ երկրին զաւակներուն սովրեցնելու իսկական հայրենակցութիւնը, քաղաքացիական առաքինութիւնները, ամէն նեղ հայեացքներէ, մոլեռանդութիւններէ, վայրագութիւններէ, խժդժութիւններէ վեր։

ՀՐԱՆԴ

ՈՒՇԱԳՐԱՒ ԴԷՄՔԵՐ

ԱԲԳԱՐ ՊՈՒԼՈՒՏԵԱՆ

Բնութեան շնորհաբաշխ պարիկը՝ խիստ քիչերու՛ն հանդէպ ա՛յնքան ժլատ գտնուած է՝ ֆիզիքական տեսակէտով եւ մի՛եւնոյն ատեն ա՛յնքան շռայլ՝ մտաւորական տեսակէտով, որքան Աբգար Պուլուտեանի։

Անհաւասար քայլերով շարժող այդ մարդը, գէթ երեւութապէս՝ ազազուն, փոքրիկ հասակ մը ունի, որ կը վերջանայ նոյնքան անհրապոյր գլուխով մը, աղիւսագոյն մորթով մը որ քիչ կը մնայ չփոթուիլ թուխ մազերուն հետ, որոնք գանկը ծածկելէ վերջ, հազիւ մէկ-մէկ քիչ բաժին ինկած են ի բռնէ անզօր եւ արցունքոտ աչքերուն իբր յօնք ու քայքայուն ատամնաշարքերը ծածկող շրթունքներուն իբր պահպանակ։ Ահա՛ ֆիզիքական դրսերեւոյթը, անխնամ արդուզարդին մէջ՝ աւելի շեշտուած, կատարեալ հակապատկեր իր՝ դեռ երիտասարդ տարիքին եւ մանաւանդ գերազանցօրէն բեղուն եւ ընդունակ մտաւորական էութեան, որ չես գիտեր ի՛նչ քմահաճոյքով, գացեր անթեղուեր է այդ տխեղծ ընդունարանին մէջ, իր կարգին հերքելով ընկալեալ առած մը.— «Գեղեցիկ միտք՝ գեղեցիկ մարմնոյ մէջ։»

Զարսանճագ-Բերրիի մտաւորական անապատին երեք օվասիսներէն մէկն է Աբգար Պուլուտեան.— օվասիսներ, որոնք բարեբախտաբար սկսած են յուսալից ճիւղեր տարածել իրենց շուրջը։ Համակ եռանդ ու գործունէութիւն, այս տարօրինակ կերպով յարաշարժ եւ անհանդարտ մարդը Պուլուտեանն է, Բերրիի Քաղաքական Ժողովի ատենադպիր, Ուսումնական Խորհրդոյ ատենապետ, Վարժ. Հոգաբարձութեան մէջ ներկայացուցիչ, կառավարական նախագատ ատեանի հարցաքննիչ-անդամ, քարտուղար Թուրքերէն աղերսագրերու, ինքնակամ քարտուղար Ազգ. Առաջնորդարանի, գործակալ ամերիկեան հայ թերթերու, գործակալ Բերրիցի պանդուխտներու թղթակցութեանց, դրամի փոխադրութեանց եւայլն. եւ վերջապէս՝... խանութպան, փոքրիկ կրպակի մը խորը, ուր կծկտած զինքը տեսնող մը, իր անշուք, աննշան դրսերեւոյթին մէջ, մարգարէ ըլլալու է, կռահելու համար այդ համեստ էութեան մէջ խտացող գործունէութեան այնքան լայն եւ այլազանօրէն բեղուն շրջանակը, այնքան բարդ ու բազմապիսի գործառնութիւններով ու պատասխանատու պաշտօններով բեռնաւորուած։

Եւ սակայն նոյն ինքն է, Աբգար Պուլուտեան, պպրզած իր պզտիկ կրպակին մէջ, որ կրպակէ աւելի ժամադրավայր մըն է կառավարական պաշտօնեաներու այցերուն, գրասէրներու ասուլիսներուն, եւ որ դասարա՛ն ալ կը դառնայ, օրուան որոշ պահերուն, ուր Պուլուտեան՝ թուրքերէնի ուսուցչի դերն ալ չի վարանիր բարդել իր զբաղումներուն վրայ, գլուխը ժողված քանի մը այցելու-ուսանողներ։

Նո՛յն Պուլուտեանն է, յաւէտ ժպտուն ու ծիծաղկոտ, յաւէտ շարժուն եւ անհանդարտ, որ միշտ բան մը ունի քեզի ըսելիք, ճշդիւ չափուած-ձեւուած դիմացինին մտաւորականին ու ճաշակին վրայ. միշտ ուշագրաւ պատմութիւն մը ունի, կամ հիւթեղ կատակ մը, խորհրդածութիւն մը, շահեկան եւ այլազան, որոնց ի լուր՝ ժամե՛րն իսկ կ'անցնին անձանձրոյթ. յաճախ թարմ թերթ մը ունի կարդալու, կամ երեկուան մէկ կարդացածը կարեւոր է այսօր, անվրէպ, գաղափարի նոր ընդլայնում մը, զարգացումի նոր քայլ մը զգացնելով, տեսականէն գործնականին անցնելով անմիջապէս, թարմ-թարմ։ Ա՛յդ ոգեւորութեան մէջ, թոթոււն ու կրակոտ, հակապատկերն իսկ կ'անհետանայ։

Անվերապահ փոթորկումնե՛ր ալ ունի՝ բանակռիւներու մէջ, սխալը հակառակորդին ճակտին զարնելու անկեղծութիւն մը, որմէ չախորժողներ գոյացած են իր շուրջ, եւ որ սակայն առաքինութիւն մըն է ինքնին. իր պատրաստ պայքարասէրի հանգամանքն ալ քիչ մը չափազանցութեան տարուած, անմարսելի կը թուի ոմանց. բայց, ըստ իս, տխմարութի՛ւն է ա՛յդքան մը մանրմունր թերութիւններ իսկ,— տակաւ աւելի հասուն փորձառութեամբ սրբագրելի՛,— չներել «մարդու» մը որ իր բոլոր ուժերը խանդավառօրէն տրամադրած է ի նպաստ հանրային գործերու, ուր «մարդու սովը» կը տիրէ յաւէտ։

Բերրիի դպրոցին շարժիչ ո՛ւժն է Պուլուտեան, որուն ապագային համար փայլուն յոյսեր կը սիրէ սնուցանել, ինքն անձամբ ձրի դասերով՝ զինք, դիւրամատչելի դասատուներ պատրաստելու գործնական ձգտումով։ Գլխաւոր կենդանութիւնը, ոգեւորութիւնը՝ Բերրիի անուանական Առաջնորդարանին, որ այլապէս՝ անկելանոց մը պիտի դառնար։ Անոնք որ կը ճանչնան Բերրիի Տեղապահ Յովհաննէս վրդ. Տէր-Ցակոբեանի ապիկար պորտաբուծութիւնը, եւ չեն գիտեր միեւնոյն ատեն Պուլուտեանի մը գոյութիւնը Բերրիի մէջ, անշուշտ կը զարմանա՛ն առաջնորդական գործունէութեան նշաններ տեսնելով Բերրիէն, լրագրութեան մէջ։ Գիտցողներո՛ւն համար, սակայն, շա՛տ պարզ է աս։ Պուլուտեա՛նն է նորէն, որ առտուն կանուխ վազեր է առաջնորդարան, թարմ-թարմ իրագործելու համար վարչական մէկ գիւտը, իրարանցումի բերելով ժողովներն ու ժողովականները, պոռալով, կանչելով ու վերջապէս յաջողցնելով այս կամ այն թեմական, կրթական կամ եկեղեցական խնդիրը կարգադրել։ Տեղապահը՝ քնթմթախ աչքերով՝ ստորագրո՛ղ մըն է եղեր միայն, ուրիշ՝ ո՛չի՛նչ։

Եւ կորի՞զը այս ուշագրաւ էութեան։— Սո՛սկ գիւղային նախակրթարանի սակաւապէտ կրթութիւն մը, Միացեալի թուականներէն, իր ծննդավայրին, Բերրիի համեստ դպրոցին մէջ.— յետոյ՝ լըջամիտ հոգածութիւնն իր պարզուկ հօր, աննշան ջորեպան մը, բայց խանդակաթ կերպով կանխահոգ հայր մը, որ դպրոցի գրասեղաններէն դեռ չբաժնուած ու միջոց չունեցած այդ ատենէն իսկ սովորական եղող՝ դէպի Ամերիկա ուղղուող արտագաղթի

ԹԵՐԹՕՆ “ԱՐԵՒԵԼՔ„Ի (38)

ԺԱՆ ՏԸ ԼԱ ՀԻՐ

ՋՈՒՐԻՆ ՄԷՋ ԱՊՐՈՂ ՄԱՐԴԸ

ԱՐԿԱԾԱԽՆԴՐԱԿԱՆ ԵՒ ՍԻՐԱՅԻՆ ՎԷՊ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ

ԿՈՐՈՒՍԵԱԼ ԿՂԶԻԻՆ ԳԱՂՏՆԻՔՆԵՐԸ

Ե.

Երկու Մասնութիւնները

—Մէկ քանի օրէն, պատասխանեց Սեվերաք։ Ֆրանսայի մէջ գաղտնի փորձեր ըրած էի փոքր եւ անկատար գործիքով մը։ Անոր միջոցաւ մէկ վայրկեանի մէջ սպաննեցի կայսր մը, թագաւոր մը եւ զօրավար մը, երեքն ալ միեւնոյն լանտոյին մէջ բազմած։ Ձեռքերուս մէջ պայթեցաւ՝ գործիքին շինուածքին մէկ թերութեան պատճառաւ։ Բայց հիմա ատոր առաջքը առած եմ։ Եօթը ամիսէ ի վեր կ'աշխատիմ՝ վերջնապէս կատարելագործելու համար զայն. ամէնէն ուշը մարտ 29ին պատրաստ պիտի ըլլայ։

—Ատիկա պիտի ծառայէ մեզի, երբ պատասխանենք Լա Հէյի Համաշխարհային Համաժողովին, ըսաւ Ֆիլպեր դժնէ ծիծաղով մը։

—Եթէ երբեք Համաժողովը հպատակութիւն չյայտնէ մեզի, այն ատեն ի՞նչ պիտի ընենք, հարցուց Օքսիւս հանդարտ շեշտով մը։

—Նոր մեքենականութեամբ Թորբեսօն բանի տեղ չենք դնե՞ր միթէ, ըսաւ Ֆիլպեր։

—Վաղն իսկ պիտի լարեմ, յարեց Սեվերաք։

Ու ժառվի կ'ըսէր.

—Վաղը պիտի հասկնամ թէ իմ մրցակիցս ո՞վ է Մօրզէթի սրտին մէջ, եւ այն ատեն վերջին գործս պիտի տեսնեմ։ Ֆիլպերի պիտի յայտարարեմ թէ իմ գիւտըս, գիտութիւնս եւ աջակցութիւնս իրեն նուիրած ըլլալով, ի փոխարէն Մօրզէթը պէտք է յանձնէ իմ սիրոյս ու կամքիս.... Գալով մրցակցիս, առաջին անգամ ան պիտի կրէ ելեկտրական հայելիին ազդեցութիւնը։

Ու Սեվերաք յաղթութեան հեղնական քրքիջ մը արձակեց հոգւոյն մէջ։

Սակայն Օքսիւս եւ Ֆիլպեր ոտքի ելած էին։

—Հիմա Հիքթմանէրը ցոյց պիտի տանք ձեզի, ըսաւ Օքսիւս։

Սկիպիոն, կանչուելով, աշխատանոցին սեմին վրայ երեւան ելաւ։

—Հագուեցո՛ւր մեզ, հրամայեց Ֆիլպեր, բայց միայն տեսնելու համար։

—Մինչ Սկիպիոն սուզակի զգեստները կը հանէր դարանէն, Ֆիլպեր ալ հարկ եղած բացատրութիւնները եւ խորհուրդները կուտար, ի նախզգուշութիւն ներկայացուելիք տեսարանին։

Ընդհուպ երեքն ալ հագան ալիւմինիումէ թեփերով զարդարուն մայեօն եւ դիմակաձեւ սաղաւարտը դրին գլխնուն վրայ։ Սկիպիոն դուրս ելաւ, եւ Օքսիւս ազդանշան-սեղանին արկղներուն վրայ կոխեց. նախ Հիքթմանէրէ խնդրեց աւազանը անցնիլ. յետոյ իր հիմերուն վրայ սահեցուց աշխատանոցին պատը։

Աւազանը, ինչպէս միշտ, երեւան ելաւ դիւթական լուսաւորութեամբ, ինչ որ հիացում պատճառեց Սեվերաքի, առաջին անգամ ներկայ ըլլալով այդպիսի տեսարանի մը։ Ճարտարագէտը, հետաքրքիր նայուածքով մը, Հիքթմանէրը փնտռեց ժայռերու խառնշին մէջ, որոնք ելեկտրականութեամբ լուսաւորուած էին։ Բայց Հիքթմանէր հոն չէր։ Ի զուր հինգ վայրկեան սպասեցին։ Օքսիւս կրկնեց կոչի նշանը, ու նորէն սպասեցին։ Հինգ, տասը վայրկեան, քառորդ ժամ մը սահեցաւ. Հիքթմանէր մէջտեղ չկար։

Սաղաւարտներու թեթեւ հաստատութիւնը եւ անոնց վրայ գտնուած ծակերը թոյլ կուտային որ ձայնը դուրս ելլէր։

—Զբօսական պտոյտի ելած ըլլալու է, ըսաւ Ֆիլպեր։ Արդարեւ, չխորհեցանք անոր հրամայելու որ կէս օրէն ետքը մեր տրամադրութեան տակ գտնուի ան։

Ֆիլպեր իսկոյն բացատրեց Սեվերաքի թէ ինչո՛ւ եւ ե՛րբէն ի վեր Հիքթմանէր արտօնուած էր Կորուսեալ կղզիին շրջականները պտըտելու.

—Այս իրիկուն, ճաշէն ետքը կը տեսնենք, ըսաւ Օքսիւս։

Շարժուն պատը իր տեղը բերուելէ յետոյ Սկիպիոն կանչուեցաւ։ Մայեօն ու սաղաւարտը հանելէ ետք՝ Սեվերաքի արտօնութիւն տրուեցաւ աշխատանոցին մէջ պարապելու։

Ուստի ճարտարագէտը հեռացաւ, մինչ Օքսիւս մատենադարան կ'երթար եւ Ֆիլպեր դէպի մթերանոցներն ու աշխատանոցները կ'ուղղուէր, ուր կրօնաւորներ զանազան գործերով կը զբաղէին։

Բայց Սեվերաք աշխատութեան չձեռնարկեց երբեք։ Անկողնին վրայ փռուած, սիկառը շրթունքին ծայրը, սկսաւ երազել իր սիրած աղջկան վրայ։

—Ամբողջ գիշերը պիտի հսկեմ Մօրզէթի վրայ, կը խորհէր Սեվերաք։ Պէտք է որ անպատճառ վաղը հասկնամ։ Բայց մրցակցիս ո՛վ ըլլալը հասկնամ կամ չհասկնամ, իմ առաջարկս պիտի ներկայացընեմ Օքսիւսի եւ Ֆիլպերի, ըսելով. «Մօրզէթը ինծի տուէ՛ք, եւ ի փոխարէն ձեզի թող ըլլան իմ մօթէօրս, ելեկտրական հայելիս, իմացականութիւնս, անձնուիրութիւնս։» Անոնք չպիտի վարանին։ Եթէ վարանում յայտնեն ու մերժեն, աւելի գէշ։ Կը նախընտրեմ մեռնիլ քան թէ պայքարիլ...։ Բայց անկարելին պիտի ընեմ՝ Մօրզէթը ինծի հետ մահուան գիրկը տանելու համար։

Սեվերաք անդադար կը կրկնէր այդ խօսքերը, տխուր անհամբերութեամբ մը սպասելով ճաշու ժամին, երբ նորէն պիտի տեսնէր Մօրզէթը։ Նոյն իսկ կը մոռնար մանկամարդ աղջկան բացարձակ մերժումը, եւ Մօրզէթը վայելելուն վրայ միայն կը խորհէր, կարծելով թէ պիտի կրնար ստուգապէս ձեռք անցընել զայն։

Ժամը ութին Սկիպիոն ծանոյց թէ ճաշը պատրաստ էր։ Բայց ճաշարան մտած ատեն Սեվերաք ձախողանք մը ունեցաւ։ Մօրզէթ հոն չէր, եւ սեղանին վրայ երեք սպաս միայն կային։ Առանց ինքզինքը զսպելու, սա դիտողութիւնը ըրաւ բարձրաձայն.

—Օրիորդ Մօրզէթ մեզի հետ չի՞ ճաշեր միթէ։

(Շարունակելի)

հոսանքէն քշուելու, «կը կապէ ոտքերն» անոր, նոյնքան պարզուկ գեղջկուհիի մը հետ նշանելով, որուն հետ կ'ամուսնացնէ, դպրոցէն ելլելէն անմիջապէս յետոյ եւ ամբողջ կեանքին բուռն ճիգերուն արդիւնքը, փոքրիկ դրամագլուխ մը յանձնելով անոր, կը տեղաւորէ զայն այս միեւնոյն կրպակը, ուրկէ՝ թերեւս մտքէն անգամ չէր կրնար անցնիլ թէ՝ հանրօգուտ գործունէութեան ա՛յնքան բազմաճիւղ ցանցեր պիտի ցրուէին, ապագային, ամէն կողմ։ Ահա՛ թէ ի՛նչ արդիւնքներ կրնայ առաջ բերել ինքնազարգացու՛մը, հօր մը բնականոն կանխահոգութենէ՛ն ուժաւորուած։

Հիմա, որ լրագրութեան մէջ, յաճախ բացարձակ ոչնչութիւններ կը փառաբանուին, մէկ օրէն միւսը «հուժկու բանաստեղծ», «գոռ գրագէտ» եալլն դառնալով, շնորհիւ տեղւոյն վրայ կատարուած անձնական դիմումներու եւ... իրադարձումներու, որոնց քօղը, ի հեռուստ իսկ, չա՛տ թափանցիկ է մեզի համար, լիովին կ'արժէ՛ր որ երեւան բերէինք գաւառի մէկ անկիւնին մէջ պահուա՛ծ, բայց «իրական արժանիք»ներէն այս մէկը։

Պուլութեան հետեւելի օրինա՛կ մը կրնայ ըլլալ այդպիսիներուն եւ ուրիշ շատերուն ալ, երբ «մա՛րդ» ու հանրօգուտ գործիչ։

Եւ իր հայրն ալ, այդ համեստ ջորեպանը, դա՛րձեալ հետեւելի՝ երբ հայր, գերագոյն հեգնութեան ու յանդիմանութեան մարմնացումն է, հանդէպ քաղքենի չա՛տ մը «ակամայ ծնողք»ներու։

Տիգրանակերտ **ԼԵՒՈՆ ՍՐԱՊԵԱՆ**

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԲԱԺԻՆ

ՎԻԼՀԷԼՄ ԿԱՅՍԵՐ ՃԱՌԸ.— Գերման մամուլը նոր հանելուկի մը առջեւ կը գտնուի։ Երկու տեսակ օրինակ կայ այն ճառէն զոր Վիլհէլմ Բ. խօսեցաւ իբրեւ պատասխան Քարլսրուհէի քաղաքապետին բարի գալուստ մաղթող ճառին։ Կէսպաշտօնական Վոլֆ գործակալութեան հրատարակածը սապէս է.

«Մենք, Գերմաններս, երջանիկ ենք զէնք կրելնուս համար. մեր սպառազինութիւնը թեթեւ կու գայ մեզ։ Սիրով կը տանինք զայն, վասն զի գիտենք որ մեզի կը պահպանէ խաղաղութիւնը, որուն մէջ մեր աշխատութիւնը կրնայ կատարուիլ։ Ո՛րքան ատեն որ պատերազմները կարելի ըլլան, մեր բանակը պիտի կազմէ անագապղինձէ այն ժայռը որուն վրայ պիտի հաստատուի խաղաղութիւնը։»

Այս օրինակն էր զոր Պէրլինի բոլոր լրագիրները հրատարակեցին։ Երկրորդ օրինակն ալ զոր Ֆրանքֆուրտեր Զայթունկ հրատարակեց հետեւեալն է.

«Մենք, Գերմաններս երջանիկ ենք զէնք կրելնուս համար եւ կը սիրենք պատերազմի խաղը։ Մեր սպառազինութիւնը մեծ բեռ մը չէ մեզի համար. սիրով կը տանինք զայն, վասն զի գիտենք թէ պիտի պահպանէ խաղաղութիւնը, որուն մէջ մեր աշխատութիւնը կրնայ կատարուիլ։ Ո՛րքան ատեն որ մարդեր գոյութիւն ունենան, ցանկացողներ եւ թըշնամիներ պիտի գտնուին եւ պէտք պիտի ըլլայ աշխատիլ անոնց հակումներուն դէմ պաշտպանուելու համար։ Ատոր համար է որ միշտ պատերազմի վտանգներ պիտի ըլլան, եւ պարտաւոր ենք ամէնուն ալ սպասել։»

Այս օրինակը, որուն վաւերականութեան երաշխաւորութիւն մը կ'ընծայէ Ֆրանքֆուրտեր Զայթունկի իրաւացի համբաւը, նախ արտատպուեցաւ Վորվէրցի կողմէ, առանց ցոյց տալու աղբիւրը եւ Պէրլինի մէջ նկատուեցաւ իբրեւ մէկ ծաղրը ընկերվարական թերթին՝ Վիլհէլմ Բ. ի դէմ։ Կարելի չի համարուիր որ Գերմանիոյ կայսրը գերման ժողովրդեան նկատմամբ խօսի զայն նկատելով տղայ մը զոր կը զուարճացնեն փոքրիկ պատերազմի խաղով՝ կապարէ շինուած զինուորներով։ Պաշտօնական շրջանակներու մէջ վաւերական չեն նկատեր Ֆրանքֆուրտեր Զայթունկի հրատարակած օրինակը։ Հաւանական էր որ պաշտօնաթերթը լուսաբանէ այդ խնդիրը։

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ՌԱԶՄԱՓՈՐՁԵՐԸ, անցեալ օր սկսան։ Բանակներէն մէկը երեք զօրաբանակ ունի իր տրամադրութեանը տակ. միւսն ալ երկու՝ բազմաթիւ հեծելազօրքերով։ Ռազմափորձերուն ընդհանուր յատակագիծը սապէս է.

«Երկու երկիրներուն՝ Ա ու Բ զինուորները, ռազմափորձերու վայրէն բաւական հեռու համախմբուած ըլլալով, Ա երկիրը հրամայած է խաղաղութեան ատեն իր բանակին շարժման մէջ դրուիլը (կարմիր կողմ)։ Երկու թշնամի երկիրներուն միջեւ ենթադրուած սահմանագլուխը Օտէնվալտէն կը սկսի, դէպի հարաւ կը դառնայ եւ Քոխէր գետին ընթացքին կը հետեւի՝ Օխսէնֆուրդի ուղղութեամբ։ Կապոյտ կողմը պարտաւոր է արգիլել շարժման վիճակին շուտով կատարուիլը եւ այդ պատճառով յարձակողականի ձեռնարկել։ Առաջին օրուընէ ընդհարումներ տեղի պիտի ունենան կարմիր բանակին եւ կապոյտ բանակին հեծելազօրքերուն միջեւ, որոնք սահմանագլուխը կ'անցնին։ Պատերազմի հրատարակութեան լուրը առնուելուն պէս, կապոյտ կողմը իր տրամադրութեանը տակ կ'ունենայ ղեկավար օդապարիկ մը՝ տեղեկութեանց ճիւղին համար։ Այդ օդապարիկն է Կրոս Գ.։ Դէմ առ դէմ գտնուող երկու բանակներուն զինուորներուն ամբողջ թիւն է 125,000 հոգի՝ 29,000 ձիաւորներով։ Զօրքերը ունին 91,000 հրացան, 14,200 նիզակ, 636 թնդանօթ եւ 96 խռոնկէց-հրացան։ Կարմիր կողմը, երկուշաբթի, կէսօրէն մէկ ժամ առաջ պատերազմ հրատարակեց կապոյտ կողմին դէմ, որուն հրամանատարն է Ֆոն Պոքէս-Բոլախ զօրավարը։ Երկու ժամ ետքը կապոյտ հեծելազօրքերը յաջողեցաւ սահմանագլուխը անցնիլ՝ կարմիր կողմին կատաղի ընդդիմութենէն ետքը։ Ռազմափորձերուն երկրորդ օրը կատարուեցաւ զինուորներու արագ համախմբումը։ Կարմիր կողմը երկու թշնամի երկիրներու սահմանագլխին շրջակայքը յաջողեցան համախմբել հետեւակներ, երկու զօրաբաժին եւ հեծեալներու մէկ զօրաբաժին, որոնք հիմա կը գրաւեն Վալտշտեդէն-Կուէրնսֆելտի գիծը։ Կապոյտ կողմն ալ միեւնոյն ծրագրին հետեւեցաւ։ Հետեւազօրքը պաշտպանեց անոր յառաջխաղացութիւնը եւ 13-րդ զօրաբանակը, որ անոր կէսը կը կազմէ, կը գրաւէ Պոքսէպէրկ-Շվայհաուզէն-Քրաուդհայմը։ Կապոյտ կողմը, թիւի նուազութեանը հետեւանքով, քանի որ երկու զօրաբանակներէ կը բաղկանայ, պիտի աշխատի վճռական ճակատամարտ մը առաջ բերելու հակառակորդին հետ, զինուորներուն կատարեալ համախմբումէն առաջ։ Զինուորները, ամբողջ օրը տեղացող անձրեւին հակառակ, առանց դժուարութեան կատարեցին յառաջխաղացութիւնը։ Պարենաւորումի ճիւղը մեծ ճշտութեամբ ու արագութեամբ գործեց երկու վակոնով ինքնաշարժ կառախումբերու միջոցաւ։ Կրոս Գ. օդապարիկը, որ կապոյտ կողմին իբրեւ տեղեկաբեր պիտի ծառայէր, դիպուածով վնասուեցաւ, որով իր տեղը վերադարձուեցաւ նորոգուելու համար։ Վիլհէլմ Բ. որ կարմիր կողմին ռազմափորձերուն ներկայ գտնուած էր, իրիկունը իր հետեւորդներուն հետ գնաց Մէրկէնդհայմ՝ Աւստրիոյ գահաժառանգ իշխանը ընդունելու՝ ժամանման պահուն։ Շէօնլանքէի մօտ ռազմափորձերուն ատեն երկու թնդանօթիգներ ձիէն իյնալով սայլերու տակ ճմլուեցան. երեք ուրիշ զինուորներ արեւազարկէ մեռան։

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ.—Պ. Տրակումիս ազդուապէս կ'աշխատի համաձայնութիւն մը առաջ բերելու սպաներուն եւ կառավարութեան միջեւ։ Պ. Թէօթօքիս մօտերս ետ պիտի առնէ իր հրաժարականը, բայց կարգ մը պայմաններով։

—Եորկիոս Թագաւորը բացարձակապէս հերքեց այն լուրը թէ մտադիր եղած ըլլայ իր «վէթօ»ն տալ, Երեսփ. Ժողովը եթէ ջնջէ ընդհանուր հրամանատարութեան օրէնքը։ Թագաւորը կ'ընդունի սպաներուն ծրագիրը եւ կատարելապէս համամիտ է Մավրոմիխալիսի դահլիճին։ Պահանջեց վերջացնել միդինկները, վասնզի հայրենիքը պէտք ունի ինքնամփոփումի եւ աշխատութեան։

—Աթինայի լրագիրը կը պահանջէ որ, Երեսփ. Ժողովը գումարուելէ առաջ, զինուորական թիկտատորութիւն մը հաստատուի, վասնզի այն միայն կրնայ կարգադրել վէճերը եւ պարտադրել սպաներուն ծրագիրը։

—Սպաներու շարժման ի նպաստ հոսանքը հետզհետէ կը սաստկանայ։ Աթէնքի մէջ զանազան դասակարգերու կողմէ կազմակերպուած միդինկները կը շարունակեն։ Ֆրան-Մասոններն ալ նպաստաւոր են այդ շարժումին։

Մ. ՆԱՀԱՆԳԱՑ նախագահն Պ. Դէֆդ ճամբայ ելաւ՝ կատարելու 20,000 քիլոմեդրի իր ուղեւորութիւնը, որ երկու ամիս պիտի տեւէ եւ յիսուն հացկերոյթներու մէջ պիտի խօսի։ Նպատակն է մաքառիլ հանրապետական կուսակցութեան մէջ առաջ եկած պառակտումին դէմ՝ մաքսային սակացոյցերուն առթիւ, որ կրնայ նոյն կուսակցութեան շահերուն վնասել խորհրդարանական յառաջիկայ ընտրութեանց մէջ։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՆԱԽԱՐԱՐԱՑ Խորհուրդը, երէկ գիշերուան իր նիստին մէջ, վերջին որոշումը տուաւ Մախսուսէի վարչութեան մենաշնորհին նկատմամբ։ Խնդրոյն կարեւորութիւնը նկատողութեան առնելով նախ եւ առաջ մանրազնին կերպով քննեց այդ մասին ներկայացուած ծրագիրը։ Անգլիական Պէյրիֆիլտ եւ Վէտէլ ընկերութիւնները յանձն առած են Մախսուսէի վարչութիւնը վերածել օսմ. մեծ ընկերութեան մը, կառավարութիւնը իրաւունք ունի մենաշնորհը տրուելու թուականէն տասնհինգ տարի ետքը գնել այդ ընկերութիւնը։ Գնման պարագաներուն համար որոշուած էր որ վերջին հինգ տարիներու զուտ հասոյթին միջին թիւը մենաշնորհի պայմանաժամին մնացած միւս տարիներու քանակութեանը հետ բազմապատկելով գոյացած գումարը հատուցուի ընկերութեան։ Նախարարաց խորհուրդը որոշեց որ այդ միջին թիւը հարիւրին հինգի հաշուով դրամագլուխի վերածուի եւ յետոյ ընկերութեան տրուի։

—Մախսուսէի վարչութիւնը գրած էր առեւտրական եւ հանրօգուտ շինութեանց նախարարութեան որ նոյն վարչութեան գործառնութիւնները բարւոքելու նպատակով ստիպողական միջոցներ ձեռք առնուին։ Այդ գրութիւնը յանձնուեցաւ ներքին գործոց նախարարութեան, որ իր կողմէ զայն ղրկեց Եպարքոսին։

ԲՈՆ ՏԵՍ ԽՆԴԻՐԸ.—Նէօլօղոս բատոյգ աղբիւրէ տեղեկացեր է թէ Լոնտոնի մէջ մեծ տէրութեանց դեսպանները խորհրդակցութիւն կը կատարեն Կրետէի խնդրոյն կարգադրութեանը նկատմամբ։ Այդ խորհրդակցութեանց հետեւանքով որոշուեր է, կղզիին մէջ միտքերու գրգռուութիւնը հանդարտեցնելու համար, վերահաստատել անցեալ տարուան սեպտեմբերէն՝ այսինքն Կրետէի Յոյներուն կողմէ Յունաստանի կցելու պահանջումէն առաջուան իրաց կացութիւնը. միւս կողմէ երբ միտքերու հիմակուան գրգռութեանը հանդարտի, յարմար ժամանակին ձեռնարկել Կրետէի խնդրոյն կարգադրութեանը։ Սապահ ալ այդ մասին կ'ըսէ թէ կղզին պաշտպան չորս տէրութեանց դեսպանները, Անգլիոյ արտաքին գործոց նախարար Սըր Էտուարտ Կրէյի նախագահութեամբ գումարուելով, խորհրդակցութիւն կատարեր են Կրետէի ինքնօրէնութեան եղանակին վրայ եւ վերոգրեալ որոշման յանգեր են։

—Կրետէի առժամեայ կառավարութիւնը, Գանտիայի ֆրանսական հիւպատոսին մէկ հարցմանը պատասխանելով, յայտարարեր է թէ Կրետէ ալ Յունաստանի համար երեսփոխան ընտրելով Աթէնք պիտի ղրկէ։ Հիւպատոսը յայտարարեր է թէ այդ պարագան տեղի չունենցած Կրետէի խնդիրը պիտի կարգադրուի, բայց կղզիին ժողովուրդը մեծ մտահոգութեան մէջ է, վասն զի չի գիտեր թէ պաշտպան տէրութիւնները կարգադրութեան ի՛նչ տեսակ եղանակ մը կը պատրաստեն։

— Անգլիոյ դեսպանատան առաջին թարգմանը, առջի օրը, Կրետէի խնդրոյն նկատմամբ երկար տեսակցութիւն մը ունեցաւ Եպարքոսին եւ արտաքին գործոց նախարարին հետ։

ՍՈՒԼԹԱՆԸ, երէկ, իր ներկայութեանը ընդունեց գահաժառանգ իշխան Եուսուֆ Իզզէտտին էֆ.ն, որ ներկայ գտնուեցաւ կայսեր ներկայութեանը կատարուող կրօնական ընթերցումներուն։

ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒ ԳԵՐՄԱՆԻԱ.— Սիւտ Տոյչէ Բայխսքօռէսփօնտէնց, յիշելով Նիւ-Եորք Հէրըլտի այն լուրը թէ Թուրքիոյ եւ Գերմանիոյ միջեւ դաշնակցութիւն մը պիտի կնքուի, կ'ըսէ.—«Կ. Պոլսէն կը գրեն Նիւ-Եորք Հէրըլտի թէ տեղւոյն գերման դեսպան Պարոն Մարշալ Ֆոն Պիպէրըշթայն Պէրլին գացեր է դաշնակցութեան այդ խնդրոյն հիմերը պատրաստելու համար։ Մահմուտ Շէվքէթ փաշա ալ Պէրլին պիտի երթայ՝ այդ խնդրոյն վրայ խորհրդակցելու համար։ Այս զրոյցները կը նմանին Ալի Պապայի եւ քառասուն գողերու պատմութեան։ Մահմուտ Շէվքէթ փաշա յայտարարած է որ իր Պէրլին երթալը պաշտօնական հանգամանք մը չունի։ Յայտնի չէ թէ ռազմափորձերը աւարտելէն ետքը Մահմուտ Շէվքէթ փաշա Պէրլին պիտի ուղեւորի՞ թէ ոչ։ Եթէ պիտի երթայ իսկ, այդ տեսակ դաշնակցութեան մը համար խորհրդակցութիւն պիտի չկատարուի։»

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ կայսրը Կարմիր Արծիւ պատուանշանը տուաւ Մահմուտ Շէվքէթ փաշայի։

ԵԿԵՂԵՑԻՆԵՐՈՒ ԽՆԴԻՐԸ.— Ներքին գործոց նախարար Թալաթ պէյ յայտարարեց հեռագրական պալքար գործակալութեան ներկայացուցիչին թէ Մակեդոնիոյ մէջ վէճի առարկայ եղող եկեղեցիներու վերաբերեալ օրինագիծը, որ Երեսփ. Ժողովին կողմէ դեռ վաւերացուած չէ, կառավարութեան կողմէ պիտի չկրնայ գործադրուիլ պատասխանատուութիւնը ստանձնելով, այլ Խորհրդարանին կողմէ յառաջիկային տրուելիք որոշման համաձայն պէտք եղածը պիտի գործադրուի։ Թալաթ պէյ յարեց թէ այն տեղերը ուր բնաւ Յոյն չկայ, եկեղեցիները բնականաբար Պուլկարներուն պիտի տրուին. իսկ խառն բնակչութիւն ունեցող գիւղերու եկեղեցիներու մասին ալ երկու կողմին իրաւունքները ամենայն արդարութեամբ պիտի պահպանուին։ Ներքին գործոց նախարարը ըսաւ թէ խնդիրը իրաւարարական մարմնոյ մը միջոցաւ կարգադրուելու առաջարկութիւնը նկատառման եւ ուսումնասիրութեան արժանի է։

ՀԱՄԱՎԷՆԴՆԵՐՈՒ այն ապստամբները որոնք ասկէ առաջ Պարսկաստան փախած էին, ձեռնարկներ ըրեր են նորէն օսմ. սահմանագլուխը անցնիլ եւ Սիւլէյմանիէի շրջանակները յարձակումներ կատարել։ Զինուորական զօրութիւնը խստիւ կը հետապնդէ այդ ապստամբները։ Զ. զօրաբանակին (Պաղտատ) հրամանատարը պատերազմական նախարարութենէն հրահանգ ստացաւ ընկճել Համավէնդները, հակառակ անոնց կողմէ անձնատուութեան փափաքներ յայտնուելուն։

ՍԱՄՈՍ ԿՂԶԻՆ.— Ներքին գործոց նախարարութեան կողմէ Սամոսէն առնուած տեղեկութեան մը նայելով, անհիմն են այն զրոյցները թէ կղզին իշխանը տեղւոյն ընդհանուր ժողովը լուծած ըլլալուն համար իբրեւ թէ շփոթութիւններ ծագած ըլլան Սամոսի մէջ։

ՀԱՅՏԷՐԱՆԸ ԱՇԻՐԷԹԸ.—Դ. զօրաբանակին հրամանատարը տեղեկագրեց ձեռնհաս պաշտօնարանին թէ Հայտէրանը Աշիրէթէն եկած երկու հարիւր ընտանիքներուն համար, որոնք տեղական կառավարութեան հնազանդութիւն յայտնած են, որոշուած է որ Մազկերտ գաւառակին Պանարիս կամ Պարուչան անուն տեղերը զատ զատ վայրեր բնակութիւն հաստատեն։ Ձեռնհաս պաշտօնատարանը հեռագրեց Խարբերդի կուսակալութեան՝ փութով տեղեկագրել թէ ատոնք ի՛նչ կերպով բնակութիւն պիտի հաստատեն եւ թէ ապրուստնին ապահովելու համար ո՛րքան դրամի պէտք կայ։

ԿՈՒՍԱԿԱԼՆԵՐԸ.—Կայս. Իրատէ մը հաստատեց Սելանիկի եւ Հալէպի նոր կուսակալներուն՝ Իպրահիմ պէյի ու Ֆախրի փաշայի պաշտօնները։

ԱՐՏԱՔԻՆ գործոց խորհրդական Ազարեան էֆ., կատարուած վերակազմութեան հետեւանքով, վերահաստատուեցաւ իր այդ պաշտօնին մէջ. նաեւ օգնական Նէջիպ պէյ։ Նոյն նախարարութեան արձանագրութեանց դիւանին տեսուչ կարգուեցաւ Միհրդատ էֆ.։

Բ. ԴՌԱՆ իրաւագէտ-խորհրդական Հրանտ պէյ Ապրօ, վերակազմութեան առթիւ, վերահաստատուեցաւ իր այդ պաշտօնին մէջ։

ՔԵՍԱԹԻՊԵԱՆ ԷՖ., Էտիրնէի երկրագործական տնօրէնը, Սելանիկի երկրագործական վարժարանին տնօրէն կարգուեցաւ երեք հազար ղրուշ ամսաթոշակով։

ՆՈՐԱՏՈՒՆԿԵԱՆ-«ԹԱՆԻՆ» ԴԱՏԸ.— Ճահիտ պէյ հինգ ոսկի տուգանքի դատապարտուած.— Երէկ տեղի ունեցաւ Նորատունկեան էֆ.ի կողմէ Թանինի դէմ բացուած դատին վերջին դատավարութիւնը։ Կը նախագահէր Պէհաէտտին պէյ։ Նորատունկեան էֆ.ի փոխանորդը Հիւսնի պէյ եւ ամբաստանեալ Ճահիտ պէյ ներկայ էին։ Նախ ընդհ. դատախազի օգնական Թալաթ պէյ խօսք առնելով՝ պահանջեց որ Թանինի միջոցաւ եղած պարսաւանքներու մասին տեղեկութիւններ քաղուին։ Հիւսնի պէյ հարցուց թէ ո՛ր կէտերուն վրայ տեղեկութիւններ պիտի առնուին, քանի որ այդպիսի խնդիր մը չկար։ Նորատունկեան էֆ.ի փաստաբանը յարեց թէ մէջտեղը իրական միջադէպ մը կայ, եւ ատոր արդիւնքն եղող պարսաւանք ու անուանարկութիւն։ Բնականաբար, պէտք չկայ տեղեկութիւն առնելու պարսաւանքի ու անուանարկութեան մասին, քանի որ միջադէպը սա կէտերուն շուրջը կը դառնայ. գործերուն յանձնումը մասնագէտ-խորհրդականին, ելեկտրական լուսաւորութեան մենաշնորհի խնդիրը հրապարակաւ չծանուցուիլը եւ Պոմօնթիի դէմ բացուած դատին առթիւ դատարանին հարցումներուն տրուելիք պատասխանին յետաձգումը։ Այդ կէտերը ուրացող չկար հետեւաբար տեղեկութիւններ հարցնելու բան մը չէր գտնուեր։

Հիւսնի պէյ յետոյ ծանրացաւ Թանինի հրատարակութեանց այն մասերուն վրայ, ուր անուանարկութիւն կար Նորատունկեան էֆ.ի դէմ, որուն կը վերագրուէր զեղծում եւ թագուն համաձայնութիւն, ու «պաթաքհանէ» կը կոչուէր հանրօգուտ շինութեանց պաշտօնարանը։ Ամբաստանեալ Ճահիտ պէյ պատասխանեց թէ Նորատունկեան էֆ.ի փոխանորդը կ'ընդունի ամբաստանութեան երեք կէտերը, բայց այլեւայլ մեկնութիւններ կու տայ Թանինի միջոցաւ եղած հրատարակութեանց։ Թանինի խմբագիրը յայտարարելով թէ յիշեալ երեք կէտերու մասին իր գրածները յանցանք մը չեն կրնար նկատուիլ, պահանջեց որ անպարտ արձակուի։ Հիւսնի պէյ ըսաւ թէ Նորատունկեան էֆ. միայն իր անձին համար չէ որ դատ բացած է, այլ եւ իր պաշտօնարանին պատիւը պաշտպանելու համար. յետոյ թուեց Նորատունկեան էֆ.ի մատուցած ծառայութիւնները թէ՛ Թուրքիոյ եւ թէ արտասահմանի մէջ, յարելով թէ անոր պատիւը չի կրնար արատաւորուիլ Թանինի անուանարկիչ հրատարակութիւններով։ Ընդհ. դատախազը յայտարարեց թէ եղած հրատարակութիւնները Նորատունկեան էֆ.ի պաշտօնավարութեան կը վերաբերին, որոշ իրողութիւններու վրայ հիմնուած, եւ Մամուլի նոր օրէնքին համաձայն, երբ անուանարկութիւն ու պարսաւ ապացուցուին, գրողը զերծ կը մնայ պատիժէ։ Ընդհ. դատախազը նկատելով որ եղած պարսաւանքները չեն մերժուիր Նորատունկեան էֆ.ի փոխանորդին կողմէ, պահանջեց որ Ճահիտ պէյ անպարտ արձակուի։ Հիւսնի պէյ դիտել տուաւ թէ իր փոխանորդեալը նախարարի հանգամանքով զինքը փոխանորդ կարգած է. հետեւաբար ինք՝ փաստաբանը կրնայ յանուն կառավարութեան խօսիլ, երբ գործին մէջ անուանարկութիւն կայ, «պաթաքհանէ» բառին գործածումովը։ Ընդհ. դատախազը դարձեալ պնդեց թէ Հիւսնի պէյ անձնական փոխանորդ մըն է, եւ եթէ անուանարկութիւն կար հանրօգուտ շինութեան պաշտօնարանին նկատմամբ, նախարարութիւնը կրնար թեզքերէով մը իմացնել խնդիրը, եւ այն ատեն ընդհ. դատախազն ալ կառավարութեան կողմէ դատ կը բանար. հետեւաբար ընդհ. դատախազը պարսաւանք նկատեց Թանինի հրատարակութիւնները եւ ո՛չ թէ անուանարկութիւն։ Նախագահը Ճահիտ պէյի տուաւ վերջին խօսքը, բայց այս վերջինը բաւ համարեց իր ըսածները։

Երկու կողմն ալ ո եւ է ըսելիք չունենալով, դատաւորները խորհրդակցութեանց սենեակը քաշուեցան։ Կէս ժամ խորհրդակցութենէ յետոյ քարտուղարը կարդաց վճիռը, որով Մամուլի օրէնքին 28րդ յօդուածին վերջին հատուածին համաձայն, Թանինի խմբագիր Հիւսէյին Ճահիտ պէյ 5 ոսկի տուգանքի կը դատապարտուի, իր թերթին միջոցաւ մութ բացատրութիւններ եւ երկդիմի իմաստ ունեցող խօսքեր հրատարակած ըլլալուն համար, որոնք կրնան մտացածին համարուիլ, բայց դատախազին անձնական արժանապատուութեան ու դիրքին վնասելու հանգամանք ունին։ Հիւսէյին Ճահիտ պէյի դատապարտութեան վճիռը, դատարանին որոշումով, պիտի հրատարակուի Թանին, Սապահ եւ Իգտամ լրագիրներուն մէջ։

ՄԱԿԵԴՈՆԻՈՅ ՎԻՃԱԿԸ.—Նէօլօղոս Վիէննական թերթէ մը առնելով կը գրէ թէ Մակեդոնիոյ մետրապոլիտներուն կողմէ իրենց Պատրիարքարանը ղրկուած բողոքագիրը այսուհետեւ ֆրանսերէնի ալ պիտի թարգմանուին, անոնց մէյ մէկ պատճէնը մեծ տէրութեանց իւրաքանչիւրին տրուելու համար իբր տեղեկութիւն։ Իգտամ հաւատ չընծայեր այս լուրին։

ՀԱՄԻՏԻ ՎԻՃԱԿԸ. — Այս օրերս Համիտ նորէն ջղային տագնապի մը մատնուած է. իրեն տրուած ամէն ուտելիք կը մերժէ, Սելանիկի ջուրին չի հաւնիր, ըրած խօսքերը կը մոռնայ, ջիղերը գրգռուած ըլլալուն, իրեն ծառայողները միշտ կը սաստէ։ Հակառակ սիկառ ծխելէ հրաժարած ըլլալուն, իր ջղային վիճակը աւելի ծանրացած է։

ԱԼՊԱՆԻԱ. — Պելկրատէն կը հեռագրեն Թանի. «Բրիզրէնտէն հասած լուրերու նայելով, Լումացիները, որոնք այդ քաղաքին վրայ կը քալէին, Ճավիտ փաշայի ձեռք առած արագ եւ ազդու միջոցներէն շուարած, իրենց լեռները ցրուած ու քաշուած են, չհամարձակելով ո՛չ Բրիզրէնտի վրայ յարձակիլ եւ ոչ ալ Թուրք զօրավարին կարգապահ զօրքերուն հետ կռուի բռնուիլ։ Առ այժմ ամէն ինչ հանդարտ է է հին Սերպիոյ մէջ

⁂ Ալպանիացիները Լումայի կողմերը խոյս տալով՝ Ճավիտ փաշայի հետ ընդհարելու մտադրութիւն ունին։ Ճավիտ փաշա թնդանօթի բռնած ըլլալով գիւղերը, իրաց վիճակը ծանրացած է։

— Ճավիտ փաշա, որ օգոստոս 31 ին Պիքա հասած էր, ալպանական չորս բերդ քանդած է։ Յաջորդ օրը, Ալպանիացիները յարձակում գործած են օսմ. բանակեղին վրայ։ Կռիւը 6 ժամ տեւած է։ Պիքա աւանը մասամբ այրած է։ Զինուորներէն չորս հոգի սպաննուած, իսկ երեք սպայ ու տասնըմէկ զինուոր վիրաւորուած են։ Ալպանիացիներուն կորուստը կը հաշուուի 30 հոգի՝ սպաննուած ու վիրաւոր։ Սեպտ. 2ին Քօլչէսկան գիւղը ռմբակոծուած է։ Ճավիտ փաշա օգնական զօրք ուզած է։

ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒ ՌՈՒՍԻԱ.—Լիվատիա ղրկուելիք օսմ. պատուիրակութիւնը իր հետը պիտի տանի առաջնակարգ ծխախոտէ պատրաստուած հինգ հազար սիկառէթներ, զորս Սուլթանը կը նուիրէ Ցարին։ Պատուիրակութեան անդամներէն արտաքին գործոց նախարարը եւ առաջին Ֆերիք Նազըմ փաշա 125ական ոսկի ճամբու ծախք պիտի ստանան. իսկ արտաքին գործոց նախարարութեան պաշտօնեաներէն Տիգրան պէյ եւ զինուորական սպաները՝ յիսունական. նաեւ հարիւր ոսկի իբրեւ ուտելիքի ծախք։

ԴԱԼԱԹԻՈՅ Արապ Ճամիի մզկիթին մէջ մարդ մը ժողովրդեան կը քաշխէբ Թիֆլիսի մէջ հրատարակուող Կիւնէշ լրագիրը, որուն մուտքը արգիլուած է օսմ. երկիրներուն մէջ։ Տեղւոյն ոստիկան Նուրի էֆ. այդ մասին իր պաշտօնին մէջ թերացած ըլլալով, վտարուեցաւ։ Այդ բաշխումը կատարող անձը կը փնտռուի։

ԾՈՎԱՅԻՆ նախարարութեան խորհրդական պիտի կարգուի Տրապիզոնի մաքսատան ընդհանուր տնօրէն Մէհմէտ Էմին էֆ.։

ԻՆԵԻՊՈԼԻ մէջ արմտիքի սակարանին բացումը կատարուեր է։

ԱՏԱՆԱՅԷՆ չաբաթ օրուան թուականով կը հեռագրեն թէ ոչ-իսլամներէ զինուոր առնելու գործողութեան ձեռնարկուելով չաբաթ մը առաջ Սիսի մէջ ոչ-իսլամները իրենց կրօնաւորներուն հետ, քննութեան վայրը ներկայանալով զինուորագրութեան գործողութիւնը հինգշաբթի օրը աւարտեր է։

—Եպարքոսը գրեց դատական նախարարութեան շուտով կատարել Ատանայի դատական կազմակերպութիւնը և պաշտօնեաները ժամ առաջ ղրկել։

ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՍՈՅԹՆԵՐԸ մինչև Յուլիսի վերջը հասած են 168,708,623 ղրուշի, մանաւանդ Յուլիս ամսուան անցեալ տարուան նոյն ամիսէն 13 միլիոն ղրուշ աւելի է։

ՀԱՇՈՒԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆՑ Ատեանին նախագահ կարգուեցաւ եւմտական խորհրդական Րիֆաթ պէյ։

ՓՈԽԱՌՈՒԹԻՒՆԸ.— Անգլիոյ լրագիրները խօսելով օսմ. կառավարութեան կողմէ կատարուելիք եօթը միլիոն ոսկիի փոխառութեան վրայ, կը հաւանին Թուրքիոյ ընդունած ձեւին և կ՚ըսեն.— «Պէտք է իրապէս հաստատել թէ Թուրքիոյ մէջ փոխուած բան մը կայ։»

ՄԱՔՍԵՐՈՒ ՅԱՒԵԼՈՒՄԸ. — Գերմանիա ու Աւստրիա և ուրիշ տէրութիւններ մը հաւաներ են մաքսերուն յաւելման։ Բ. Դուռը հաստատած է այդ լուրը։

ՕՏԱՐ ՆԱՄԱԿԱՏԱՆՑ ջնջման համար կատարուող բանակցութիւնները բաւական յառաջացած են։ Սկզբունքի մասին բանակցութիւնները պիտի կատարուին մեծ տէրութեանց դեսպաններուն և արտաքին գործոց նախարարին միջև։

ԱՅՏԸՆԻ կուսակալութիւնը հազար ոսկի խոստացաւ անոր որ Զաքրճալը Մէհմէտ անուն աւազակը ողջ կամ մեռած ձերբակալէ, նաև երկու հարիւր ոսկի Թէքքէլիօղլը Մէհմէտ անուն աւազակը ձերբակալէ։

ՖԵՆԷՐԻ մէջ, երէկ, Նուագածու Սկիւտարը Իպրահիմ իր կնոջ հետ կռուելով ծանրապէս զայն վիրաւորեց երեք տեղէն։ Քենին ու տղան, որոնք միջամտել ուզած էին, վիրաւորուեցան։ Կինը հիւանդանոց ղրկուեցաւ։ Ոճրագործը փախած է։

ՍԿԻՒՏԱՐԻ չուկային մէջ, առջի գիշեր, խանուէճի Արթին աղայի խանութէն հրդեհ ծագելով, հինգ խանութ, փուռ մը եւ մզկիթ մը մինարէին փայտէ մասը այրեցան։

ԱԶԴ.— Շիրքէթի Խայրիէի վարչութիւնը մրցում մը բացած է հաշուակալութեան ճիւղի երկու պաշտօնեաներու ընդունելութեան համար 400 ղրուշ ամսաթոշակով։ Մրցումի քննութիւնները տեղի պիտի ունենան 1909 Ուր. օր, Սեպ. 10/23ին։ Հետեւեալ պայմանները լրացնող անձերը պէտք է մինչև 1909 Սեպտ. 8 (Ռ. Ն.) խնդրանքով մը դիմեն Շիրքէթը Խայրիէի վարչութեան.— 1. Թեկնածուները պէտք է երկրորդական վարժարանի վկայական ունենան։ 2. Պէտք է օսմ. հպատակ ըլլան և ունենան ծննդեան ու բարի վարքի վկայական։ 3. Բժշկական քննութեան պիտի ենթարկուին։ 4. Պէտք է 18էն 25 տարու ըլլան։ 5. Մրցումի հարցումները թուրքերէն լեզուով պիտի ըլլան և սա նիւթերուն վրայ. հաշիւ, տոմարակալութիւն, խմբագրութիւն և գեղագրութիւն։ Մրցումի քննութեանց մէջ յաջողած թեկնածուներէն անոնք որ ֆրանսերէն և անգլիերէն գիտնան, նախամեծար պիտի համարուին։ 5-2

ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔԸ

ԱԶԱՏ ԿԱՐԾԻՔՆԵՐ

Հայերը սկսան զինուոր ըլլալ։ Թրքահայերուս կեանքին մէջ տարօրինակ նորութիւն մըն է որ կը ներմուծուի։ Բայց դարաւոր վիճակը, որուն կը մերժուէր ունենալ հայրենիք մը և ի հարկին զայն պաշտպանելու անուշ իրաւունքը, հայ տարրին մէջ մարեցուցած էր ամէն զինուորական ձգտում և խանդ։ Ճշմարտութիւն մըն է որ հայ ցեղը արդէն ի վաղուց անտի մասնաւոր սէր մը, կոյր փարում մը ունեցած չէ զէնքի համար։ Պատերազմասէր ցեղ մը չենք եղած։ Ա՛յն ատեն միայն կռուած ենք երբոր հարկը ներկայացած է, հայրենիքը, կամ կրօնքը կամ ազգային ինքնութիւնը պաշտպանելու համար. ատկէց դուրս, Հայկայ սերունդը վաճառականութեան, արհեստներու, երկրագործութեան, խաղաղ զարգացման աւելի հետամուտ եղած է և իրեն իտէալ ընտրած է, հնուց ի վեր, կեանքի այն պայմանները, որոնք այժմ խաղաղութեան քարոզիչներուն վարդապետութեանց հիմը կը կազմեն։ Աշխարհակալութիւնը խոտելի շարժում մը երեւցած է Հայուն հին ժամանակներու մէջ. ու մեր մէկ քանի Թագաւորներէն դուրս, ինչպէս Արտաշէս Ա., Տիգրան Բ., մեր միւս բոլոր վեհապետները ուրիշ բան ըրած չեն եթէ ոչ օտար աշխարհակալութեանց դէմ պաշտպանել հայրենիքը։ Հայուն համար զէնքը տիրապետական պէտք մը եղած չէ, այլ ինքնապաշտպանութեան օրինաւոր միջոց մը, որմէ այնքան միայն օգտուած է որքան անհրաժեշտ դատուած է։ Իր իրաւունքները, իր հողն ու Թագը գողնալու եկող Թշնամիին հանդէպ իսկ վեհանձն ու գթոտ հանդիսացած է երբ տակաւին Հայը ունէր սեպհական հող, սահման, Թագ եւայլն։ Պատմութեան մէջ գրեթէ կարելի չէ գտնել պարագայ մը ուր Հայը գացած ըլլայ յափշտակելու ուրիշին երկիրը, կալուածը, իրաւունքը։ Արի ու առիւծասիրտ՝ ինքնապաշտպանութեան մէջ, յարձակողականի բոլորովին անընդունակ ցեղ մը եղած ենք։ Ազգային նկարագիր է ասիկա։ Նմանօրինակ եղած է Հայուն դիրքը մինչեւ սա վերջին դէպքին՝ Ատանայի տռամին մէջ։ Լուկ, բացարձակ ինքնապաշտպանողական, և անոնք որ հակառակը կը պնդեն՝ պարզապէս Թշնամական նպատակներ ունին, ապացո՛յց հայ կախաղանները և հայ դատապարտութիւնները։ Ատոնք այդ գծուծ դերակատարութեան կը զիջանին մոռացութեան մատնելու համար եղեռնական արարքը այն պաշտօնական քաջերուն, որոնք Ատանայի երկրորդ և իսկական կոտորածը սարքեցին, սուրի և հրացանի բռնելով կին, տղայ, ծեր, վիրաւոր, հիւանդ։ Բայց այդ ամօթալի չահատակութիւնը պիտի արձանագրուի Օսմ. պատմութեան մէջ և որմէ պիտի դողան Օսմանցի նախկին մեծ զինուորներուն հոգիները։

Այսպէս ուրեմն, հայ արիւնը չի պըղպըջար զինական արտակարգ աւիւնով մը։ Բայց ասիկա ըսել չէ թէ Հայը գէշ և անկարող զինուոր մը կ՚ըլլայ։ Ընդհակառակը. ուր որ ճակատագիրը ուզած է որ Հայը զինուոր ըլլայ, Ռուսիոյ մէջ օրինակի համար, դիտուած է որ բանակին ընտիր, քաջամարտ, աւիւնոտ մասը հայ զինուորները կազմած են։ Ասիկա անուրանալի է։ Կովկասի ռուս զինուորական պատմութիւնը՝ վերջին մէկ ու կէս դարու միջոցին՝ լիովին կ՚ապացուցանէ այս իրողութիւնը։ Ատկէց դուրս, դեռ չափազանց Թարմ են վերջին քսանամեայ շրջանին՝ Թրքահայ յեղափոխութեան արիւնալի և դիւցազնական դրուագները, որոնք հաստատեցին թէ Հայը՝ իրաւունքի, ճշմարտութեան և արդարութեան համար հոյակապ ու անգերազանցելի կռուող է յամառութեամբ մը և երկայնամտութեամբ մը որ Թշնամին կը շուարեցնեն։ Անհամեմատօրէն աննպաստ այն պայմաններուն մէջ ուր հայ յեղափոխութեան տռամը կատարուեցաւ, ամէն բան կը միանար հայ յեղափոխական զինուորը յուսահատեցնելու և կորակոր ետ մղելու համար։ Ինկող առաջին չարքերը Թումբ մը չեղան ետեւէն եկողներուն համար, որոնք յառաջացան, յամառ և աննկուն, անցան իրենց ընկերներուն դիակներուն վրայէն՝ անվեհերօրէն դիմելու դէպի բռնութեան պատնէշները, որոնց տակ կռիւը չարունակեցին անձնազոհութեամբ մը, տոկունութեամբ մը որ աշխարհի առաջին զինուորներուն նախանձը կրնային չարժել։ Ցեղ մը որ ատանկ զաւակներ կ՚արտադրէ, չի կրնար անարի, Թուլամորթ և վատասիրտ ըլլալ։

Եւ հիմակ որ ոչ-իսլամներու զինուորագրութեան օրէնքը քուէարկուեցաւ լըրագրական աղմկալից վիճաբանութիւններէ յետոյ, ու զինուորագրութիւնն սկսաւ, իրականութեան մը առջեւ կը գտնուինք, ուր գործնականօրէն երեւան պիտի գան Հայուն հայրենասիրական ոգին ու զինուորական յատկութիւնները։ Գաւառներէն եկած լուրերը ոգեւորիչ են. Հայերը գունդագունդ կը դիմեն զինուորագրիչ յանձնախումբերուն՝ զինուորագրուելու համար։ Պոլսոյ մէջ ալ սկսած է այդ գործողութիւնը։

Սակայն, զարմանալի և ցաւալի է որ Սկիւտարէն քանի մը հայ երիտասարդներ կամացուկ մը Եւրոպա չուեր են։ Դասալքութի՜ւն։ Շատ կանուխ չէ՞։ Ճիշդ այն միջոցին որ պիտի ապացուցանենք Հայուն զինուորական եռանդը, ահա քանի մը պարոններ իրենց փախուստովը աններդաշնակ խաղ մը կուգան դնել ընդհանուր ոգեւորութեան մէջ։ Ո՛րքան տխուր պիտի ըլլայ տպաւորութիւնը այս կանխահաս դասալքութեանց։ Հասարակաց հայրենիքի սուրբ գաղափարին դէմ Հայու կողմէ արձակուած այս առաջին նախատինքը բնաւորութիւնը ունի կասկած ներշնչելու մեր տրամադրութիւններուն մասին, մանաւանդ իսլամ միտքերու։ Ի՞նչ ըսել է խոյս տալ զինուորութենէ, մինչ որ հազիւ տուինք զինուոր ըլլալու համար։ Ի՞նչ պիտի ընենք եթէ այս օրինակը վարակիչ ըլլայ և Սկիւտարէն անցնի ուրիշ Թաղեր։ Ազգային արժանապատուութեան վտանգումը կայ այս չարժումին մէջ։ Արդէն մեր այնքան փափուկ դիրքը ի՞նչ աւելի փափկացնենք՝ վարանոտ երեւնալով այնպիսի բոպէի մը ուր մեր ինքնաբեր, խանդավառ, անվերապահ վերաբերումովը կրնանք մեր տրամադրութիւններուն մասին սնուցուած յոռի կասկածները փարատել։

Ի՛նչ սխալ ընթացք սկիւտարցի տա քանի մը երիտասարդներուն աններելի անհետացումը, որ դասալքութենէ ո և է տարբերութիւն չունի։ Ու այս սխալը մատնանիշ կ՚ընեմ իբրեւ մէկը այն պարագաներէն որոնք հայ ցեղին բարոյական բրէսթիժը արատաւորելու հանգամանքը ունին։

ԵՐՈՒԽԱՆ

ԱԶԳ. ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ Խառն Ժողովին կողմէ կարգուած պատուիրակները՝ Տ. Մաղաքիա եպիսկոպոս Տէրունեան, Արսէն վրդ. Վեհունի և Գարեգին վրդ. Խաչատուրեան, ինչպէս նաև Ստեփան էֆ. Գարաեան և Համբարձում էֆ. Պոյաճեան չաբաթ գիշեր մասնաւոր հրաւէրով ժամը 3ին այցելեցին Վարչապետ Հիւսէին Հիլմի փաշայի ապարանքը։ Վարչապետը Ս. Պատրիարք Հօր հրաժարման խնդրին անդրադառնալով ըսաւ թէ կառավարութիւնը հրաժարած չի նկատեր Պատրիարքը քանի որ Ն. Սրբազնութիւնը իր հրաժարականը օրինական ճամբով չէր ներկայացուցած, մանաւանդ որ անոր ներկայացուցած պատճառները հրաժարական առաջ բերելու չափ զօրաւոր չի գտներ։ Պատուիրակութիւնը անգամ մըն ալ Վարչապետին կրկնեց այն պատճառները, որոնք առաջ բերած էին Ս. Պատրիարքին հրաժարականը և որոնց բարձուելէն ետքը միայն Պատրիարքը պիտի կրնայ վերադառնալ իր աթոռը. ուստի պատգամաւորութիւնը այս մասին կ՚ուզէ կառավարութեան վերջնական պատասխանը լսել։

Վարչապետը ըսաւ թէ կառավարութիւնը միշտ բարի տրամադրութիւններ ցոյց տուած է Հայոց հանդէպ, ինչ որ բացորոշապէս արտայայտեց վերջերս Հայոց մասին հրատարակուած իր շրջաբերականով, իսկ գալով Ատանայի աղէտին պատասխանատուներուն պատժուելու խնդրոյն, կառավարութիւնը բնաւ խտիր չի դներ իսլամի և ոչ-իսլամի միջև և իր անկողմնակալութիւնը անգամ մըն ալ ցոյց տուաւ Ճէպելի Պէրէքէթի կառավարչին դատավճիռը նոր վերաքննութեան մը ենթարկելով. քանի որ անոր մասին նոր յայտնութիւններ եղած էին, իսկ միւս ամբաստանեալները կամայական կերպով չէ որ դատապարտուած են, այլ օրէնքի սահմանին մէջ։ Ասկէ զատ կառավարութիւնը չարունակ հրահանգ կուտայ գաւառային իշխանութեանց որ Հայ ազգին նկատմամբ կատարեալ արդարութիւն գործադրուի, և ո՛ և է մէկ պաշտօնեայ չյանդգնի անիրաւութիւն գործել անոնց դէմ։

Վարչապետին այս յայտարարութիւնները ուղղակի պատասխանը չէին Ս. Պատրիարք Հօր ըրած առաջարկներուն, ինչ որ պատուիրակները փափկութեամբ զգացնել տուին Վարչապետին և խնդրեցին որ կառավարութիւնը իր հայրական հոգածութիւնը այս պարագայիս ալ արտայայտէ և թէ՛ Պատրիարքը ու թէ Վարչութիւնը ազատէ խիստ դժուարին ու անել կացութենէ մը։ Հակառակ պարագային Վարչութիւնն ալ պիտի ստիպուի տեղի տալ ժողովուրդին պահանջին առջեւ ու իր հրաժարականը մատուցանել։ Հիլմի փաշա կրկին չարունակելով իր լաւատես յայտարարութիւնները, ըսաւ թէ ատանկ ծայրայեղութիւններու դիմելու հարկ չկայ և թէ կառավարութիւնը ամէն առթիւ ցոյց պիտի տայ իր բարեացակամ ընթացքը հայ ազգին հանդէպ, բնականաբար օրէնքին գծած սահմանին մէջ, որովհետեւ կառավարութիւնն ալ պատասխանատու է օրէնքին առջեւ և անկէ չի կրնար շեղիլ։ Ժամը հինգուկէսն էր երբ պատուիրակները հրաժեշտ առին Վարչապետէն և կառքով հասան Սըլանիտ, ուր երկարօրէն խորհրդակցեցան։

*** Նախարարաց Խորհուրդի երէկ գիշերուան նիստին մէջ, որ մինչև ժամը եօթը տեւեց, ի մէջ այլոց վիճաբանութեան առարկայ եղան Ս. Պատրիարք Հօր հրաժարման պատճառները։

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԸ կը ծանուցանէ թէ Տ. Գնէլ Ծ. վրդ. Գալէմքեարեան և Յովհաննէս էֆ. Զայեան չեն հրաժարած Ատանայի վարչական պատուիրակութեան պաշտօնէն և մօտ օրէն պիտի մեկնին Ատանա։

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔԸ անկէ առաջ դիմած էր Քրէտի Լիոնէի տնօրէնութեան որպէսզի ազգային կալուածներու սեփհական արժէթղթերէն պահպանութեան տուրք չգանձուի։ Տնօրէնութիւնը հաւանութիւն յայտնած ըլլալով, Տնտեսական Խորհուրդը հարկ դատեց շնորհակալութիւն յայտնել։

ԱԶԳ. ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԻ կողմէ դիմումներ եղած էին՝ Ատանայի աղէտէն ի վեր Հաճընի Մծբնայ վանքին մէջ գտնուող օսմանեան զինուորները դուրս հանելու համար։ Հակառակ այդ դիմումին զինուորները տակաւին կը մնան վանքին մէջ։

ԱԿՆԱՅ Ս. Աստուածածին եկեղեցիին սեփհական Սէօքէի մէջ գտնուած ագարակին վարձակալը երկու տարիէ ի վեր վարձք չէր վճարեր։ Տնտեսական Խորհուրդին որոշումով քանիցս գրուած էր Ակն, որպէս զի փոխանորդագիր մը ղրկեն յանուն Իզմիրի առաջնորդին, յիշեալ վարձակալին դէմ հարկ եղած օրինական միջոցները ձեռք առնելու համար։ Սակայն Ակնայ առաջնորդարանը անպատասխանի Թողած ըլլալով յանձնարարութիւնները, Տնտեսական Խորհուրդը որոշեց Քաղաքական Ժողովին ուշադրութեան յանձնել այս խնդիրը հարկ եղածը անօրինելու համար։

ՈՐԲԱԽՆԱՄ ժողովը իր նախորդ նիստերէն մէկուն մէջ որոշած էր Մարաշի, Այնթապի, Զօգ Մարզուանի և Հաճընի մէջ որբանոցներ բանալ և պաշտօնի յանձնած էր Տ. Գնէլ Ծ. վրդ.ի և Գուլգեան էֆ.ի, որպէսզի այն տեղուանքը այցելելով բացուելիք որբանոցներու յարմար տեղեր որոշեն։ Սակայն նկատելով որ Տ. Գնէլ Ծ. վրդ. իր հիւանդութեան դարմանումին համար Պոլիս եկած է և Գուլգեան էֆ. կարող չէ բոլոր քաղաքները այցելելով յարմար վայրեր որոշել, ուստի հեռագրեց Մարաշի առաջնորդին և Այնթապի առաջն. փոխանորդին, որպէսզի իրենք յարմար և աժան տեղեր ընտրեն։ Այս մասին հետեւեալ հեռագիրները եկած են Պատրիարքարան.

Մարաշ, 5 Սեպտեմբեր.—«Երեք հարիւր որբեր պարունակող երկու շէնքերու վարձուելուն խնդիրը տասնը հինգ օրուան մէջ կը կարգադրուի։ Միայն արմտիքի ժամանակը անցնելու վրայ ըլլալով, ձմեռուան արմտիքը այս ամսուան մէջ հայթայթուիլը, հոստեղի ամենակարեւոր պէտքերէն մէկն է։»

Առաջնորդ
Տ. Մկրտիչ եպ. Վեհապետեան

Այնթապ, 5 Սեպտեմբեր։—«Հինգ հարիւր որբ պարունակող երկու որբանոցի շէնքերուն իւրաքանչիւրը տարեկան 58 ոսկիի սակարկեցի. այս մասին հրաման կը խնդրեմ։»

Մելքոնեան քահանայ

ՀԱՅ-ՀՌՈՄԷԱԿԱՆԱՑ ՊԱՏՐԻԱՐՔԸ ՀՐԱԺԱՐԵՑՈՒՑՈՒԱԾ.— Պաշտօնակից մը կ՚իմանայ թէ Հայ-Հռոմէականաց Կ. Պատրիարք Տ. Սապպաղեան հրաժարեցուցուած է Երեսփ. Ժողովին կողմէ։ Այս որոշումը Պապին հաղորդուած է, որ եթէ ընդունի, Պատրիարքը բոլորովին պիտի քաշուի գործէ։ Պատրիարքական ընտրելի կը ներկայացուի Գոյունեան գերապայծառը։

ՆՇԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ.— Օրթագիւղ, Ջալեանց բնակարանին մէջ երէկ տեղի ունեցաւ Արմենակ էֆ. Գոլանճեանի նշանախօսութիւնը օրիորդ Սաթենիկ Ջալեանի հետ, ի ներկայութեան երկու կողմի ազգականներու և բարեկամներու։ Արմենակ էֆ. Գոլանճեան կարեւոր դիրք մը ունի իբրեւ ընդհանուր քննիչ Էտվըրտ Լաֆօնթէն Տան «Ռօյըլ» և «Նօռ» ապահովագրական ընկերութեանց մէջ. իսկ օրիորդ Սաթենիկ Ջալեան շնորհալի, բարեկիրթ և ուսեալ, դուստրն է Բերայի հեռագրական վաղեմի պաշտօնեաներէն Գրիգոր էֆ. Ջալեանի։ Մեր շնորհաւորութիւնները։

ԱԶԳ. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ.— Հոգաբարձութիւնը շնորհակալութեամբ կը ծանուցանէ թէ՝ Պատրիկ էֆ. Կիւլպէնկեանի Զաւակունք իրենց Հիւանդանոց այցելութեան առթիւ բարեհաճած են 10 օսմ. ոսկի նուիրել հիւանդանոցին։

ՄԻԱՑԵԱԼ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆՑ Նոր մասնաճիւղեր հաստատուած են Ատաբազարի, Սամսոնի, Չարշամպայի և Թերմէի մէջ։

ՄԱՀ ԱԲՐԱՀԱՄ ԱՅՎԱԶԵԱՆԻ.— Ամէնախորին ցաւով կ՚իմանանք Աբրահամ էֆ. Այվազեանին անակնկալ մահը, Ազգ. հիւանդանոցին մէջ, ուր քանի մը օրէ ի վեր փոխադրուած էր բժշկական գործողութեան մը համար։ Ազգ. գործիչներու «Հին դպրոցին» ամենէն ականաւոր դէմքերէն մէկը կ՚անհետանայ Այվազեանին մահովը։ Իր չարժումնալից ու բազմադրուագ կեանքին պատմութիւնը հոս այս քանի մը հապճեպ տողերով չէ որ պիտի փորձէինք գծել։ Այնքան հետաքրքրաշարժ ու ինքնատիպ, այս դէմքը կ՚արժէ նիւթ ըլլալ խնամոտ ուսումնասիրութեան։ Ազգայինէնի բառը ոչ ոք կ՚արդարացնէր այնքան որքան Այվազեան, իր այլեւս ծերացած պատեանին տակ պահելով երիտասարդ հոգի մը, անխոնջօրէն հետաքրքրուող ազգային կեանքին ու անոր նոր չարժումներով, իր վտանգուած մարմինը անդադար պտըտցնելով Պոլսոյ ամէն կողմերը, մինչև գաւառները, և արտասահման իսկ։ Երուսաղէմի Ղեւոնդեան խարդաւանանքներուն գլխաւոր քօղազերծիչը եղաւ, և այս տեսակէտով, Ղեւոնդ և իր կուսակիցները լայն շունչ մը կ՚առնեն՝ ազատելով անողոք ու աննկուն հակառակորդ մը, որ Էլէքճեանին հետեւելով՝ ահագին խրամատ մը կը բանայ հակաղեւոնդեաններու կարգերուն մէջ։

Անկեղծօրէն կը ցաւինք Այվազեանի անհետացումին վրայ, որ հին սերունդի գործիչի ամէնէն բարբառուն դէմքը կը ներկայացնէր և կենդանի արձանագրութիւնն էր ազգային կէս դարու պատմութեան։ Բարի էր և իր համակրութիւններուն մէջ անսասան։ Մեր ցաւակցութիւնները իր պարագաներուն։

ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՊԷՐՈՒԹ, 19 սեպտ.— Բացարձակապէս կը հերքուին եւրոպական քանի մը թերթերու հրատարակած սա լուրերը թէ յարձակում եղած է Սուրիոյ մէկ քանի քրիստոնեայ գիւղերուն վրայ և թէ հինգ հարիւր ողջ մնացածներ օտար նաւեր ապաստանած են։

ԱԹԷՆՔ.— Հանեայէն հասած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ, հակառակ կարգ մը Թուրք թերթերու գրածին, կատարեալ անդորրութիւն կը տիրէ կղզիին մէջ։ Գործադիր Ժողովը կը պահպանէ բարեկարգութիւնը և իսլամներուն դէմ ոևէ ապօրէնութիւն չի թոյլատրեր։

ՄԱԴՐԻՏ.— Բէնօն տը լա Կոմէրսյէն հասած հեռագիր կը ծանուցանեն թէ Մաւրիտանացիները նորէն յարձակած են քաղաքին վրայ, բայց սպանիական թնդանօթները մեծ կորուստ պատճառած ըլլալով իրենց, ստիպուած են նահանջելու։

ՊԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ.—Գաղտնի ոստիկանութեան պետը պաշտօնանկ եղաւ։ Իր դէմ բացուած քննութեամբ մը երեւան ելաւ պօմպաներու մթերանոց մը, ինչպէս նաև ոստիկանական պաշտօնեաներու մեղսակցութիւնը այդ գործին մէջ։ Պաքուի մէջ պօմպայի մթերանոց մը գտնուած է։

ԵԱԼԹԱ.— Չարը, հոս ժամանելէն յետոյ, Պուխարայի Էմիրը ընդունեց։ Կայսրը իր ընտանիքով Լիվատիա մեկնեցաւ։ Ժողովուրդը խանդավառ ընդունելութիւն ըրաւ։

ՊԷՐԼԻՆ.— Օդանաւորդ Օրվիլ Րայթ բարձրութեան րէքօրը չահեցաւ։ 105 մէթր բարձրացաւ 59 վայրկեան տեւող թռիչքէ մը միջոցին։

ՊԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ.—Նովոյէ Վրէմիա կը չարունակէ յոռետես յօդուածներ հրատարակել Ծայրագոյն-Արեւելքի կացութեան վրայ, զոր խիստ մութ գոյներով կը նկարագրէ։ Ռուս թերթը կը հրատարակէ Վլատիվոսթոքէն իր թղթակցին մէկ նամակը, ուր կանխատեսուած է թէ 1910ին ռուսաճապոնական նոր պատերազմ պիտի ծագի։ Ճապոնցիները ամէն կողմ ճիգ կը պատրաստուին։

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՓԱԿՈՒՄ,		5/18 Սեպտ.
Օսմ. Պոն. Միացեալ 4 %	Օ. Ո.	101 27
Ամենէն բարձր գին	»	101 30
Ամենէն վար գին	»	101 23
Ռումէլի Երկաթուղի գոց	Ֆր.	192 25
Ամենէն բարձր գին	»	192 62
Ամենէն վար գին	»	191 12
ԲԱՑՈՒՄ,		7/20 Սեպտ.
Օսմ. Պոն. Միացեալ 4 % Փ.Կ.	Օ. Ո.	101 25
» » » ժամը 5ին	»	101 25
Ռումէլի Երկաթուղի	Ֆր.	191 25
» » ժամը 5ին	»	191 25
Քարտաֆ Կ. Պոլսոյ	»	439 —
Անատ. Երկթ. Գործող. Ա. սերի	»	524 —
» » » Բ. սերի	»	521 —
» » բաժնեթղթ.	Ա. Ֆ.	14 65
Շիրքէթի Խայրիէ	»	— —
Շիրքէթի Խայրիէի Համիտիէ	»	1 25
Օսմ. Ապահ. Ընկ.	»	4 40
Օսմ. Ծխախոտ		17 25
Թրամուէյ բաժնեթուղթ		8 50
» ժուիսանս		4 50
» պարտաթուղթ		491 —
Թրանսվալ	Ֆր.	73 50
Տէրգոսի Ջուրի Ընկ.		299 50
Պալիա Գարաայտըն		432 —
Միտիլլի Պանքա	Օ. Ո.	6 10
Նէճիֆ Քէօֆիա Թրամ. բաժնթղթ.	»	2 —
Սալոնիքի Պանքա		125 —
Քարտառու. առանձնաշնորհեալ		26 —
» սովորական		25 —
Քարտաֆ Իզմիրի		572 50
Լաւրիոմ	Ֆր.	59 —
Ջարթըրտ	»	44 50
Քրէտի Ֆոնսիէ Էժիբսիէն հին		304 —
» » » նոր		255 50

ՆԷՔԹԱՐ ԳԱՐԵՋՈՒՐԸ
ԱՄԷՆ ՏԵՂ ՓՆՏՌԵՑԷՔ 50-29

ԱԹԷՆՔԻ ՊԱՆՔԱ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽԸ ԱՄԲՈՂՋԱՊԷՍ ՎՃԱՐՈՒԱԾ
50,000,000 Տրաքմի
ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ՝ ԱԹԷՆՔ

Մասնաճիւղեր ունի Կ. Պոլիս եւ գրասենեակներ՝ Ղալաթիոյ եւ Պոլսոյ կողմը Լոնտոն, Ալեքսանդրիա, Գահիրէ, Սելանիկ, Իզմիր, Պիրէոս, Պատրաս, Վոլօ, Շիրա, Քալամաթա, Քոռֆու եւ Զանթէ (Կրետէ)։

Դրամագլուխին և աւանդ ձգուած դրամին ու ապահովութիւններուն արժէքը՝ Օգոստոս ամսուն կը հասնի 260,000,000 տրախմիի։

Աթէնքի Պանքան կը զբաղի Պանքայի ամէն տեսակ գործառնութիւններով։ Փոխառութիւններ կ'ընէ վաճառքներու, արժէթուղթերու վրայ և Եւրոպական Թուրքիոյ վրայ քաշուած փոխանակագիրներ կը զեղչէ։

Աթէնքի Պանքան հաշուընթացներ կը բանայ, չէքեր, վարկագիրներ կը հանէ, հեռագրական հրամանով վճարումներ կ'ընէ Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքներու և արտասահմանի մէջ։ Սակարանական հրամաններ կը կատարէ, թէ՛ մեր հրապարակին և թէ օտար հրապարակներուն վրայ, յաճախորդներուն շատ նպաստաւոր կերպով։

Շատ փոքր վարձքի մը փոխարէն արժէթուղթեր կը պահէ, աւանդի ձեւով և [illegible] պայմանով։ Ամէն կարգի կտրօններ կը գանձէ և ընդհ. գործողութիւններ կը կատարէ։ Աթէնքի Պանքան հանրութեան սպասարկութեան տակ կը դնէ արկղամաքրի խորշեր, փոքր վարձքերով։

Աւանդի ձեւ

Աթէնքի Պանքան իբր աւանդ կ'ընդունի դրամ և արժէթուղթ, [illegible] վճարելով։

Ուղղուած ամէն դրամ [illegible] պայմանաւ 3%
Վեց ամսուան համար 3½%
Մէկ տարուան » 4 —
Երկու » և աւելի 5 —

Աւանդ ձգուած դրամները կը վճարուին այն դրամով որով Պանքան ընդունած էր։ Տոկոսները կը վճարուին ամէն տարուան Յունուար 2ին և Յուլիս 1ին։

Մասնաւոր տետրակներ՝ 4% տոկոսով

Աթէնքի Պանքան իր յաճախորդներուն մէջ փոքր դրամատուփեր ունենալով և [illegible] ամէն դիւրութիւն ընծայել, անոնց տրամադրութեան տակ կը դնէ մասնաւոր աւանդներու տետրակներ, որոնց մէջ կրնան արձանագրել առ առաւելն 100 ոսկիի աւանդ գումար մը։ Այդ գումարը 4% տոկոս կը բերէ և մասնակի վճարումներ կը կատարուին, [illegible]։

ՏՕՔԹ. ԶԱՐՓՃԵԱՆ

Մասնագէտ Բժիշկ
ԿՈԿՈՐԴԻ, ՔԻԹԻ ԵՒ ԱԿԱՆՋԻ

Վկայուած Բարիզի համալսարանէն ու նախկին օգն. բժիշկ Պօրտոյի հիւանդանոցներուն.

Պատիւ ունի ծանուցանելու թէ ի դիւրութիւն իր յարգոյ յաճախորդներուն, այսուհետեւ բացի երեքշաբթի և շաբաթ առտուներէ, ամէն օր մինչեւ կէս օր, կը դարմանէ իրեն դիմող հիւանդները, գիտական ամենավերջին մեթոտներով, Պոլիս Կամուրջին գլուխը Նարկիլէճեան դեղարանը (Նախորդ Ծաննի), և ուր ի հարկին կը կատարէ իր մասնագիտութեան վերաբերեալ գործողութիւնները։ Ամէն օր կէս օրէն ետքը հիւանդ կ'ընդունի իր բնակարանը, Բերա, Աղա Ճամի, Սագըզ Աղաճ, թիւ 6. երեքշաբթի և շաբաթ օրերը կը գտնուի ժամը 8-10 (Ք. Ե.) Շիշլիի Մանկանց միջազգային հիւանդանոցը, և իր մասնաճիւղին մէջ, Բերա, ռուսական դեսպանատան դիմաց, Ասլան էֆ. խան, թիւ 22 ապարթըմանը, ժամ 10-12 (Ք. Ե.)։ Չորեքշաբթի կէս օրէ վերջ ձրի։ 40-3

ՍԱՆԱՍԱՐԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ԻԹ. ՏԱՐԵՇՐՋԱՆ 1909-1910

Վարժարանիս ԻԹ. տարեշրջանը կը սկսի յառաջիկայ սեպտ. 1ին։ Նոր աշակերտներու մուտքի քննութիւնները պիտի կատարուին սեպտ. 14-15. դասերը կանոնաւորապէս պիտի սկսին սեպտ. 20ին։ Վարժարանս այս տարուընէ սկսած պիտի ունենայ միջնակարգի Ա.-Զ. դասարանները և մասնագիտական մանկավարժական բաժանումի Ա. դասարանը։ Աշակերտ մը վարժարանիս Ա. դասարանը ընդունուելու համար պէտք է ըլլայ՝ Ա. 11-12 տարեկան, Բ. Քննութիւն տայ հետեւեալ առարկաներէն. 1. Կրօն.— Դիւրին պատմութիւններ Քրիստոսի կեանքէն և Նահապետներու շրջանէն։ 2. Հայ. լեզու.— Կարդալ հատուած մը բացատրել բառեր, և պատմել մաքուր լեզուով. պարզ նախադասութիւն մը վերլուծել՝ ցուցնելով իւրաքանչիւր բառի պաշտօնը. որոշել բոլոր մասունք բանին. գիտնալ հոլովում, խոնարհում. զանազանել և բացատրել պարզ և բարդ բառեր։ Թելադրուած հատուած մը անսխալ գրել. գիտնալ ուղղագրութեան և տողադարձի վերաբերեալ բոլոր կանոնները, գրել փոքրիկ շարադրութիւն մը նկարագրական կամ պատմական։ Գ. Օսմաներէն.— Անսխալ կարդալ և պատմել պարզ Թուրքերէնով գրուած հատուած մը. հոլովել անուններ, դերանուններ, ընդհ. գիտելիքներ ածականներու և բայերու մասին. ուղղագրութիւն պարզ բառերու և գեղագրութեան նախնական վարժութիւններ։ Դ. Թուաբանութիւն.— 100-1000 թուերով մտաւոր և գրաւոր չորս գործողութիւն. տեղական չափեր եւ դրամներ. միջազգային չափերէն՝ մեթրը ժամանակի չափ։ Չորս գործողութեան վրայ մտաւոր և գրաւոր խնդիրներ. միութեան կանոնով պարզ խնդիրներ։ 1-10000 թուերու կազմութիւն, գրել կարդալ և անընդմով չորս գործողութիւն մտաւոր և գրաւոր։ Մինչեւ 10000 թուերու $1/2$, $1/3$, $2/3$... մասերը գտնել և փոխադարձաբար։ Ե. Իրագիտութիւն.— Ծանօթութիւն կենդանիներու (կաթնասուններու թռչուններու), բոյսերու հանքերու և օդերեւութաբանական նիւթերու մասին։

Վերի դասարաններէն ո և է մէկի մէջ ընդունուիլ ուզող աշակերտները նախ պէտք է ունենան համապատասխան տարիք, հիմ ունենալով Ա. դասարանի համար նշանակուածը և Բ. քննութիւն տան վարժարանիս ծրագրին համեմատ ուսուցչական մարմնի ներկայութեան։ Աշակերտ ուղարկողներու ուշադրութիւնը կը հրաւիրուի այն պարագային վրայ, որ համապատասխան տարիք և հմտութիւն չունեցողները ետ պիտի ճամբուին, ո՛րեւէ ալ եկած ըլլան, ամէն պատասխանատուութիւն իրենց վրայ թողնելով։

Թոշակաւոր գիշերօթիկ աշակերտներու համար պէտք է վճարել՝ 1. մուտքի տուրք (միանուագ) 3 օսմ. ոսկի, 2. տարեթոշակ 15 օսմ. ոսկի։

Ի փոխարէն՝ գիշերօթիկ աշակերտներուն կը տրուի վարժարանէս, սնունդ, հագուստ, անկողնի կազմած, ուսումնական պիտոյք, ուսում, բժշկութեան պիտոյք և մաքրութիւն։ Ոչ-կարներնակ գիշերօթիկ աշակերտներուն համար պէտք է վճարել նաեւ իբրեւ պահեստի դրամ 3 օսմ. ոսկի, որ երբ աւանդ դրամ պիտի պահուի վարժարանիս դրամարկղին մէջ, և ետ պիտի տրուի աշակերտին, երբ ան վերջնապէս մեկնի վարժարանէս։ Ա. և Բ. դասարաններու ցերեկեայ աշակերտներուն համար պէտք է վճարել 6 օսմ. ոսկի, իսկ Գ. Դ. Ե. Զ. դասարաններու աշակերտներուն համար 7 օսմ. ոսկի։ Ասոր փոխարէն՝ ցերեկեայ թոշակաւորները կը ստանան ուսում և միայն ցերեկի ճաշ։ Մանկավարժական դասընթացքի ուսումը ձրի է, իսկ ապրուստը ինք ուսանողը պիտի հոգայ։ Դաշնակի և ջութակի դասերը կամաւոր են. անոնցմէ մէկին կամ միւսին հետեւիլ փափաքողը պէտք է վճարէ 3 օսմ. ոսկի։ Արձակուրդի միջոցին վարժարանս մնալ և կամ օդափոխութեան մասնակցիլ ուզող գիշերօթիկ կամ ցերեկեայ թոշակաւոր աշակերտները պէտք է վճարեն մէկ մէկ օսմ. ոսկի։ Այս բոլոր վճարները կանխիկ են։ Վարժարանս ունի նաեւ արհեստագիտական բաժին, ուր առ այժմ կ'ուսուցուի կահագործութիւն՝ քառամեայ ընթացքով։ Կահագործութեան ճիւղին հետեւիլ կարենալու համար աշակերտը պէտք է ըլլայ՝ Ա. 13-16 տարեկան, ուշիմ և առողջ։ Բ. Լրացուցած արդէն վարժարանիս երկրորդ դասարանի ընթացքը և կամ ազգ. նախակրթարանի մը շրջանը։ Արհեստանոցին մէջ կ'ընդունուին թէ՛ գիշերօթիկ և թէ ցերեկեայ աշակերտներ։ Գիշերօթիկներու համար պէտք է վճարել միանուագ 3 օսմ. ոսկի իբրեւ մուտք, և 12 օսմ. ոսկի իբրեւ տարեթոշակ, իսկ ցերեկեաններու համար 3 օսմ. ոսկի իբրեւ տարեթոշակ։ Գիշերօթիկներու բոլոր ծախքերը վարժարանիս վրայ են. իսկ ցերեկեաններուն միայն ցերեկի ճաշը։ Արհեստանոցի գիշերօթիկ աշակերտներն ալ պարտին վճարել 3 օսմ. ոսկի իբրեւ պահեստի դրամ, և եթէ յուլիսի ու օգոստ.ի ամիսներուն վարժարանս մնան՝ 1 օսմ. ոսկի արձակուրդի տուրք։

Ձրիավարժ աշակերտներուն ընդունելութեան համար դիմում ընել աւելորդ է, որովհետեւ վարժարանիս Հոգաբարձութիւնը արդէն կը կատարէ ձրիավարժներու բաշխումը գաւառներու վրայ, և պէտք եղած ընտրական հրահանգը կուտայ ազգ. առաջնորդարաններու։

Ծնողք կամ պաշտպաններ աւելի մանրամասն տեղեկութիւններու կրնան դիմել Կ. Պոլիս Ազգ. Պատրիարքարան կամ վարժարանիս տեսչութեան։

Փոխ-վերատեսուչ Սան. վարժ.ի
Ա. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ
Հասցէ՝ Direction du collège
10—7 Sanassarian Erzeroum

ԳԻՇԵՐՕԹԻԿ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ՎԻԷՆՆԱԿԱՆ ՄԽԻԹԱՐԵԱՆՑ ՀԱՅՑ

Ի ՓԱՆԿԱԼԹԻ

Վիեննական Մխիթարեան Միաբանութեանս նորընտիր վարչութիւնը որոշած է իրեն. Պոլսոյ վարժարանին նոր զարկ մը և ժամանակիս նորագոյն պահանջմանց գոհացում տալ։ Ուստի, Վարժարանիս Տնօրէնութիւնը՝ Միաբանութեանս այս փափաքին համեմատ, իր մասնաւոր կէտ նպատակի պիտի ընէ, նախ լեզուները, և ի մասնաւորի Հայերէն և Տաճկերէն լեզուաց զարգացումը. երկրորդ՝ մաթեմաթիքական բարձրագոյն գիտութեանց նոր մղում մը պիտի տայ. երրորդ՝ իր բոլոր մտադրութիւնը պիտի դարձնէ դըպրոցական ներքին և արտաքին բարեկարգութեան, հսկելով աշակերտաց վրայ հայրական սիրով խառն խստութեամբ և անաչառութեամբ։

Վարժարանս ունի արդի երկրորդական վարժարաններու (école secondaire moderne—Realschule) ծրագիրը, միջավայրիս պիտոյից յարմարցուած, կ'աւանդուին.

Ա. ԼԵԶՈՒՆԵՐ.— Հայերէն, տաճկերէն, գաղղիերէն, գերմաներէն և անգլիերէն (վերջինս ստիպողական է միայն երկու բարձրագոյն դասարանաց համար)։

Լեզուաց ուսումը դիւրացնելու համար մեծ բաժին տրուած է թարգմանութեանց ճիւղին և ի մասնաւորի տաճկերէնի, գերմաներէնի և հայերէն գրաբարի թարգմանութեանց։

Բ. ԳԻՏՈՒԹԻՒՆՔ.— 1. Մաթեմաթիգական, պարզէն մինչեւ բարձրագոյն թուաբանութիւն, գրահաշիւ, երկրաչափութիւն (մինչեւ նկարագրականը — descriptive) և եռանկիւնաչափութիւն։

2. Բնական գիտութիւնք.— Բնական գիտելիք (համառօտ մարդախօսութեամբ), կենդանաբանութիւն, բուսաբանութիւն, հանքաբանութիւն, երկրախօսութիւն, տիեզերագրութիւն և տարերք առողջապահութեան։

3. Առեւտրականք.— Աշխարհագրութիւն, հաշուակալութիւն, թղթակցութիւն (տաճկերէն, գաղղիերէն և գերմաներէն) և արուեստախօսութիւն (technologie)։

4. Պատմութիւնք.— ա. տոհմային և ընդհանուր պատմ. (հին, միջին և նոր դարու)։

բ) Տոհմային դպրութեան և օտար ազգաց մատենագրութեանց։

Գ. ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏՔ. 1) Ուրուագրութիւն (գծականոն նկարել — dessin linéaire)

2) Երաժշտութիւն. Դաշնակ և ջնար (ոչ-ստիպողական)։

Դասերը գաղղիերէն և գերմաներէն լեզուաւ կ'աւանդուին, իսկ հայերէն և տաճկերէն իրենց յատուկ լեզուներովը։

Վարժարանիս մէջ կը դասախօսեն 22 ներքին և արտաքին ուսուցիչք։

Վարժարանս կը բացուի Սեպտ. 4/17ին։

Նորամուտ աշակերտաց ընդունելութեան համար՝ կարելի է խօսիլ ամէն օր մինչեւ կէսօր։

Հ. ՎԱՐԴԱՆ ՄԷԼՔԻՍԵԴԵԿԵԱՆ
Վարիչ Վիեննական Մխիթարեան
7—10 Վարժարանին

PHŒNIX ASSURANCE LD. Cº

"ՖԻՆԻՔՍ"

ESTABLISHED 1782

ՀԻՄՆԵԱԼ Ի ԼՈՆՏՈՆ 1782ԻՆ
ԿԸ ԳՈՐԾԷ Ի ՊՈԼԻՍ 1869ԷՆ Ի ՎԵՐ
ԱՆԳԼ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐ. ԸՆԿ.
Դրամագլուխ եւ պահեստի դրամ
Անգլ. ոսկի 4,218,000

ՖԻՆԻՔՍ սուղ հրդեհի դէմ Ապահովագրական Ընկերութիւն մըն է, ծանօթ իր պատուաւորութեամբ և վնասուց մէջ իր անմիջական վճարումներով։

ՖԻՆԻՔՍ կ'ապահովագրէ հրդեհի և կայծակի դէմ ամէն տեսակ անշարժ և շարժուն ստացուածք, յոյժ նպաստաւոր պայմաններով։

Ընկերութեան նշանաբանն եղած է
ՈՒՂՂԱՄՏՈՒԹԻՒՆ
ԵՒ ԱՆՄԻՋԱԿԱՆ ՀԱՏՈՒՑՈՒՄ ՎՆԱՍՈՒՑ
Ցարդ վճարուած է աւելի քան 27000000 անգլիական ոսկի։

Ընդհանուր գործակալ Պոլսոյ և գաւառաց
Գ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ
Վիքալիս խան, Պանք Օթոմանի մօտ, Ղալաթիա։

ՊԱԼՔԱՆ

Առանձնաշնորհեալ ապահովագրական ընկ.

Դրամագլուխ եւ պահեստ Ֆրք. 9,500,000
Վերապահովագրական դրամագլուխ եւ պահեստ » 142,750,009

ՊԱԼՔԱՆ ընկերութիւնը կ'ապահովագրէ հրդեհի դէմ ամէն տեսակ կահ կարասի եայլն, Կ. Պոլսոյ և Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքներուն մէջ շատ դիւրամատչելի պայմաններով, իսկ իր միւս երկրորդ ճիւղը որ անմրցելի գիներով և պայմաններով օժտուած է, կը կատարէ խառն ապահովագրութիւն, ընտանեկան, մանուկներու, եւայլն եւայլն։

Ընդհանուր գործակալ Թուրքիոյ Խ. ՖՐԱՆԿԻՒԼՕՖ եւ Ընկ
Պոլիս, Անանիատիս խան

ՕՍՄ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ

ԸՆԴՀ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԻՄՆԵԱԼ՝ ՎԵՀ. ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ
1892 Օգոս. 4/27 եւ 1320 Սէֆէր 20 թուակիր Ֆերմանով

Դիմել Ընկերութեան Կեդր. գրասենեակը, Ղալաթիա, Նազըլ խան, Հէզարէն փողոց, թիւ 14, Քօօբերաթիվ վաճառատան դիմաց, կամ հետեւեալ հասցէներուն.

Պոլիս, մասնաճիւղ Օսմ. Կայս. Պանքայի Եէնի Ճամիի հրապարակ.
Պոլիս, Մ. Ի. Սատօք, Շէյխ իւլ Իսլամ խան, Պահճէ Գաբու թիւ 10.
Պոլիս, Ապտի պէյ և Ընկ. Վէզնէճիլէր փողոց.
Պոլիս, Գ. Ս. Այվազօղլու, Էմին-Էօնիւ, Պահչէ Գաբու Իզմիր փողոց.
Գատըգիւղ, Ալեքսանդր Անտաթոլեանի չուկայի հրապարակ.
Գատըգիւղ, Մ. Ա. Անդրիա, Մոտա ճատտէսի.
Պէօյիւքտէրէ, Մ. Ա. Տէմարքի.
Բերա, Մասնաճիւղ Օսմ. Կայս. Պանքայի Մեծ Փողոց.
Շիշլի, Մ. Է. Ռոսի, Պէօյիւքտէրէ ճատտէսի, թիւ 137.
Ղալաթիա, Մ. Ա. Բիրեանց, թիւ 12 Թիւնէլ խան.
Մեծ Կղզի, Բէտուլ էֆ.
Մաքրիգիւղ, Մ. Ա. Անկէլիտի. Կայարանի հրապարակ.
Սան Սթէֆանօ, Բէչէճեան էֆ.

18 Գործակալութիւնք օսմ. գլխաւոր քաղաքաց մէջ։

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՋԵՐՄԱՄԻՋՈՒԹԵԱՆ

ՏՕՔԹ. ՈՒՂՈՒՐԼԵԱՆ

Գաղղիական եւ մորթային հիւանդութեան

Երկար ժամանակ վերոյիշեալ հիւանդութիւնները իրեն մասնագիտութիւն ըրած, Տօքթ. Ուղուրլեան էֆ. որ ծանօթ է արդէն մայրաքաղաքիս Հայ բժըշկական դասուն մէջ, աշխատած է բաւական երկար տարիներ Ազգ. Հիւանդանոցի և Շիշլիի Անկելանոցին մէջ։

Իրեն դիմող հիւանդները կը դարմանէ, իր գործատեղին, Սիրքէճի Թըրամվայի ճամբուն Ֆէյլիա լուսանկարչատան առաջին յարկը։

Խնամով և կարճ ժամանակի մէջ դարմանուիլ փափաքողները կարող են իր փորձառութեան դիմել, համակրելի բժըշկին մեթոտէն օգտուելու համար։

Աղքատները ձրի։

Ծանօթ.— Ամէն տեսակ գործողութիւններ միզանցքի և արգանդի հիւանդութեանց, մասնաւոր խնամքով։ 2—40

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ

Բարիզի մէջ հիմնուած է Օսմանեան գործակալութիւն մը, օրգան ունենալով Ասպարէզ ֆրանսերէն, Թուրքերէն, ռուսերէն և հայերէն լեզուներով հրատարակուող ամսաթերթ մը որ նպատակ ունի քաղաքական և անտեսական կապերը ամրապնդել օսմ. զանազան ցեղերու միջեւ։ Հովանաւորուած է ֆրանսացի գրագէտներու և խմբագիրներու ընկերակցութենէն որուն կը մասնակցին երեսփոխաններ, ծերակուտականներ և նախարարներ։

Բոլոր այն վաճառականները որ արտածելիք ապրանքներ ունին (գորգեղէն, մուշտակեղէն, արմտիք, հնութիւն, մորթեղէն եւն.) կարող են դիմել Օսմանեան գործակալութեան, ծախելու համար ուղղակի կամ քոմիսիոնով։ Նոյնպէս բոլոր անոնք որ Ֆրանսայէ կամ Անգլիայէ ապրանք կը ստանան՝ կարող են դիմել նոյն գործակալութեան։

Տեղեկութիւնները կը հաղորդուին ձրիաբար։

Ներկայացուցիչներ կ'ուզուին Թուրքիոյ ծովեզերեայ և կեդրոնական քաղաքներէն։

Առեւտրական գործերու համար դիմել Ա. Ղումրուեանց և Ընկ. թիւ 62 տ'Օրսէլ փողոց, Բարիզ (62, Rue d'Orsel, Paris), իսկ խմբագրական գործերու համար Ա. Ղումրուեանց և Լերիկօլէ, 18 թիւ, Վինեօն փողոց, Բարիզ (18 rue Vignon, Paris.) 12—4

ԱՄԱՌՆԱՅԻՆ ԶԳԵՍՏՆԵՐ
ԱՅՐԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ
ՎԵՐՋԻՆ ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԵԱՄԲ
ԵՒ ԶԵՂՉՈՒԱԾ ԳԻՆԵՐՈՎ
Եղանակին վերջաւորութեան առթիւ
ՊԱՏԵՀ ԱՌԻԹ
ՏՂՈՑ ԳԼԽԱՐԿՆԵՐՈՒ՝
ԿՏԱՒԷ, ՅԱՐԴԷ ԵՒ ԱՍՈՒԻԷ

ԹԻՐԻՆԿ

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ
ՂԱԼԱԹԻԱ

ՕԳՏԱԿԱՐ ՀԱՍՑԷ
454 Բերա Մեծ փողոց 454

Վ. Մ. ՀԻՆԴԼԵԱՆԻ

ԱՏԱՄՆԱԲՈՒԺԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆԸ

Ուր կը տրուին բոլոր ատամնաբուժական խնամքները, գիտական և արուեստական ամենավերջին դրութեամբ նոր բերուած գործիքներով։ Հիւանդները ամէն օր կ'ընդունուին։ Բշ., Դշ. և Ուր. առաւօտները Սկիւտար, բաց առաջնոյն։ 50—49

ՓԱՓԿԱՃԱՇԱԿՆԵՐ
ՃԱՇԱԿԵՑԷՔ
ՃՇՄԱՐԻՏ ՇԱՄՊԱՆԵԱՆ
ՎԻՔՍ ՊԱՐԱ ՈՐԴԻ
ԵՒ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
ԱՎԻԶԻ ՄԷՋ (ՇԱՄՊԱՆԻԱ)
Թուրքիոյ ներկայացուցիչ
Մ. Ֆ. ՏԸ ԶԱՌԱ
Ղալաթիա, Սէն-Բիէր խան, թիւ 25 եւ 26

ԲԱՐԹ ՊԼԱՆՇ,	մեծ շիշ	6. — Ֆր.
» »	փոքր շիշ	3, 50 »
ՊՈՒԺԻ ՍՈՒՊԵՐԻԷՕՐ	մեծ շիշ	5. — »
» »	փոքր շիշ	2, 50 »
ՍԵԼԷՐԻ ՄՈՒՍԷ	մեծ շիշ	4. — »
» »	փոքր շիշ	2, 25 »

ՈՍԿԵՐՉԱԿԱՆ ԱՌԱՐԿԱՆԵՐ

"ՔՐԻՍԹՕՖԼ"

ՄԻԱԿ ԵՒ ԵԶԱԿԱՆ ՏԵՍԱԿ
ԼԱՒԱԳՈՅՆԸ ՍՏԱՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ
ՊԱՀԱՆՋԵՑԷՔ
ՍԱ ՎԱՃԱՌԱՆԻՇԸ ԵՒ ՔՐԻՍԹՕՖԼ ԱՆՈՒՆԸ
ԻՒՐԱՔԱՆՉԻՒՐ ԿՏՈՐԻ ՎՐԱՅ
12—9

Արտօնատէր ԳԱՐԵԳԻՆ ՓՕՇԱՃԵԱՆ